

# ÅRSREDOVISNING 2015

# Innehåll

<b>Generaldirektörens förord</b> .....	<b>2</b>
<b>Samlad bedömning</b> .....	<b>4</b>
<b>Uppdrag och organisation</b> .....	<b>5</b>
Myndighetens uppdrag.....	5
Vår organisation.....	6
<b>Platser och efterfrågan</b> .....	<b>7</b>
<b>Utgångspunkter för verksamheten</b> .....	<b>9</b>
<b>Resultatredovisning</b> .....	<b>12</b>
Upplysningar om resultatredovisning.....	12
Ungdomsvården 2015.....	15
SiS skola.....	21
Missbruksvården 2015.....	25
<b>Fakta i siffror</b> .....	<b>28</b>
Ungdomsvård, LVU och SoL.....	28
Sluten ungdomsvård, LSU.....	28
Missbruksvård, LVM.....	29
<b>Forskningsrapporter</b> .....	<b>30</b>
<b>Åtterrapportering enligt regleringsbrevet</b> .....	<b>33</b>
Utvecklingsarbete för jämställdhetsintegrering.....	33
Särskilda befogenheter.....	33
<b>Rättssäker verksamhet</b> .....	<b>41</b>
<b>Regeringsuppdrag</b> .....	<b>43</b>
<b>Kompetensförsörjning</b> .....	<b>45</b>
Attraktiv arbetsgivare.....	45
Kompetensutveckling.....	45
Arbetsmiljö.....	46
Personalstruktur.....	47
Hälsa och sjuktal.....	48
<b>Ekonomi 2015</b> .....	<b>49</b>
Ekonomiskt resultat, ungdomsvård (LVU, SoL).....	51
Ekonomiskt resultat, sluten ungdomsvård.....	52
Ekonomiskt resultat, missbruksvård.....	52
<b>Sammanställning av väsentliga uppgifter</b> .....	<b>54</b>
<b>Finansiell redovisning</b> .....	<b>55</b>
Resultaträkning.....	55
Balansräkning.....	56
Anslagsredovisning.....	58
Tilläggsupplysningar.....	59
Noter till resultat- och balansräkningen.....	60
<b>Intygande om intern styrning och kontroll</b> .....	<b>67</b>
<b>Bilagor</b> .....	<b>68</b>
Forskningsprojekt som fått medel 2015.....	68
Vårdavgifter.....	70
Kommuner med vilka SiS har tecknat avtal för en obruten skolgång.....	71
Förklaringar av begrepp i årsredovisningen.....	72

# Generaldirektörens förord

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård för ungdomar med psykosociala problem och för vuxna med missbruk. Vi gör det i samverkan med den kommunala socialtjänsten när insatser på frivillig grund inte räcker till. SiS står under tillsyn av bland annat Inspektionen för vård och omsorg, Justitieombudsmannen, Skolinspektionen och Arbetsmiljöverket.

SiS har ett viktigt uppdrag, det blev inte minst tydligt under 2015 när efterfrågan på våra tjänster var större än någonsin tidigare. Under senare år har beläggningen gått upp inom LVM-vården, och den trenden fortsätter, men under 2015 har även trycket på våra särskilda ungdomshem ökat.

Förändringar i samhället märks hos SiS, och så har det alltid varit. När allt fler ensamkommande ungdomar nu söker trygghet i Sverige ökar gruppen även hos oss, och drygt var fjärde pojke som placerades under 2015 var ensamkommande. Det här ställer naturligtvis stora krav på oss som myndighet. Både för att den stora ökningen har varit omöjlig att förutse och för att målgruppen har särskilda behov. SiS har tagit beslut om en handlingsplan för vården av ensamkommande ungdomar och den fokuserar bland annat på hur vi ska få språk- och tolkfrågan, ungdomarnas skolgång och samarbetet med andra aktörer att fungera på bra sätt. Utvecklingsarbetet inom de olika områdena har redan börjat.

Ökad efterfrågan kräver ökat utbud. I ett särskilt kapacitetsprojekt projekterar vi för lösningar som leder till att både ungdomsvården och missbruksvården växer. Nya platser och avdelningar har öppnat på flera håll i verksamheten och en helt ny institution, SiS ungdomshem Tysslinge, tog emot sina första ungdomar under hösten.

Den höga beläggningen har stundtals gjort att vi inte omgående har kunnat anvisa en plats. Detta är en situation som vi inte är nöjda med. Förutom att öka vår kapacitet har det

också varit viktigt att rikta särskilda kommunikationsinsatser till landets kommuner om vår situation och våra åtgärder. Vi har också tillsammans med Sveriges kommuner och landsting diskuterat hur vi har ett gemensamt ansvar för att göra platser tillgängliga, bland annat genom att färdigbehandlade ungdomar hos SiS kommer vidare i vårdkedjan.

Ett växande SiS måste självklart vara en attraktiv och trygg arbetsgivare. Både för de nya medarbetare vi behöver anställa, och för den personal som redan gör ett viktigt arbete på våra institutioner. Satsningen på en partsgemensam arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud fortsätter, och under året deltog 120 medarbetare. Detta är bara ett exempel på alla de utbildningar som vi genomförde under året. Även arbetet med att validera våra medarbetares kompetens fortsätter.

När det gäller arbetet för en trygg arbetsmiljö har vi bland annat fortsatt vår breda utbildningssatsning på en uppdaterad version av No Power No Lose (NPNL), som är en metod för konflikthantering särskilt utformad för behandlingssituationer. Alla medarbetare som arbetar klientnära utbildas årligen i metoden. SiS har också fortsatt utveckla riskbedömningar, inte bara när det gäller individer utan vi har även tagit steg för att riskbedöma hela institutioner och verksamheter. NPNL och riskbedömningar är viktiga instrument för att förebygga och hantera våld- och hotsituationer.

Trygghet för våra ungdomar och klienter kräver tillräcklig bemanning. SiS har arbetat aktivt för att rekrytera personal med rätt kompetens, bland annat genom att delta vid riktade rekryteringsmässor på lokal, regional och central nivå. Här har vi haft stor hjälp av Arbetsförmedlingen, och det samarbetet fortsätter framöver under mer strukturerade former.

Ett annat viktigt samarbete gäller skolgången för SiS ungdomar. SiS har haft i uppdrag av regeringen att tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten pröva en modell

för samverkan kring SiS skola, SiSam. Modellen bygger på att SiS och placerande kommuner skriver avtal som underlättar skolövergången när en ungdom lämnar en institution och börjar i en skola utanför SiS. SiSam-projektet avslutades 2015 och erfarenheterna införlivas i SiS ordinarie verksamhet.

SiS har ett viktigt, svårt och komplicerat uppdrag. Våra uppföljningar av verksamheten visar bland annat att tre av fyra klienter har fått ökad motivation att bli drogfria under tiden hos SiS. Fyra av fem ungdomar anger att personalen tar sig tid att prata med dem när de behöver det. Nio av tio ungdomar känner sig trygga på sin avdelning och två av tre tycker att de fått ganska eller mycket hjälp med skolarbetet. Trots den historiskt höga beläggningen inom vår verksamhet visar detta på ett bra betyg för vår personal och vår verksamhet.



Kent Ehliasson  
*Generaldirektör*



# Samlad bedömning

## UNGDOMSVÅRD

Den mycket höga efterfrågan inom ungdomsvården har inneburit att en lägre andel ungdomar, främst pojkar, kunnat placeras omgående jämfört med föregående år. Efterfrågan har varit hög under den senaste tvåårsperioden och därför har ett särskilt projekt för att utöka vår kapacitet påbörjats under året. Särskilda insatser har gjorts för att informera bland annat socialtjänsten om vårt arbete med att öka kapaciteten av platser. Vi har också verkat för en ökad genomströmning inom ungdomsvården genom kommunikation med socialtjänsten om de ungdomar som är färdigvårdade inom SiS. Vår bedömning är att de insatser vi gör för att öka tillgången på platser behöver prioriteras även i fortsättningen.

Det är framförallt den stora ökningen av ensamkommande barn och ungdomar, i huvudsak pojkar, som är den största orsaken till platsbristen. Migrationsverkets prognoser justeras fortlöpande vilket gjort det svårt att förutse ökningen av antalet ensamkommande i behov av vård inom SiS. Målgruppen ställer särskilda krav på verksamheten och vi har därför beslutat om en handlingsplan för ensamkommande barn. Utifrån planen bedriver vi ett utvecklingsarbete som bland annat berör språkfrågan och skolgång för dessa ungdomar.

Omfattningen av sluten ungdomsvård har ökat. Antalet ungdomar som frigavs efter att ha avtjänat sluten ungdomsvård har ökat för första gången under den senaste femårsperioden. Den genomsnittliga strafftiden var en månad längre jämfört med föregående år.

SiS bedömning är att ungdomarna, trots den höga beläggningen, upplever att de får hjälp för sina problem och att de får komma till tals om vården. De flesta pojkar och flickor känner sig trygga på den avdelning där de vistas. Mätresultaten av ungdomarnas upplevelse av omvårdnaden är i nivå med tidigare års resultat.

Många av de ungdomar som kommer till SiS uppger att de har problem med skolan. Vi har genomfört ett omfattande utvecklingsarbete med anledningen av förändringar i skollagen.

Vi har anställt rektorer på samtliga ungdomshem och lyckats öka andelen behöriga lärare. Vi har dock inte lyckats öka andelen ungdomar som får ta del av en fullständig skoldag. Vår bedömning är att vi behöver fortsätta att öka antalet skoltimmar ungdomarna får under sin tid hos SiS.

## MISSBRUKSVÅRD

Den höga efterfrågan på platser som började märkas under 2014 har legat kvar under året. Samtidigt har vårdtiderna blivit längre. Projektet för att utöka kapaciteten gäller även platsantalet inom missbruksvården. Vår bedömning är att vi behöver fortsätta att prioritera en ökad platskapacitet.

Det har framförallt varit svårt att tillhandahålla låsbara platser till män med missbruksproblem. Målgruppen har förändrats under senare år; missbruksvården får allt fler yngre klienter med en mer resurskrävande problematik. Andelen klienter med opiater som primär drog har ökat medan andelen med alkohol som primär drog har minskat.

Den höga beläggningen tycks inte ha påverkat klienternas upplevelse av omvårdnaden. En övervägande andel uppger att de har känt sig trygga på LVM-hemmet och att de har fått ett bra bemötande vid ankomsten. En stor andel anser att motivationen att bli drogfri har ökat och att vistelsen på SiS varit nödvändig för att bryta deras missbruk.

Andelen män som har vårdats enligt 27 § LVM har minskat jämfört med föregående år vilket också innebär en minskning totalt sett. Det har visat sig svårt att hitta andra lämpliga vårdformer för en del klienter vilket har inneburit att fler stannat kvar längre på LVM-hemmet. Antalet som vårdats enligt 27 § LVM har dock ökat för både kvinnor och män.

SiS bedömning är att de klienter som vistas hos oss har ett större vårdbehov jämfört med för fem år sedan, vilket har medfört ett ökat behov av resurser vid institutionerna. Klientgruppen har blivit yngre samtidigt som fler klienter använder opiater som sin primär drog. Under perioden har antalet avvikningar blivit fler, och vård i enskildhet samt avskiljningar har också ökat. Avskiljningstiden är längre än tidigare år.

# Uppdrag och organisation

## Myndighetens uppdrag

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). SiS ansvarar också för verkställigheten av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). SiS kan också ta emot ett mindre antal ungdomar och klienter för frivillig vård enligt socialtjänstlagen (2001:453).

SiS får sitt uppdrag från regeringen via myndighetens instruktion och regleringsbrev.

SiS ansvarar för sådana hem som avses i 12 § LVU (särskilda ungdomshem) samt 22 och 23 §§ LVM (LVM-hem).

Myndigheten ska särskilt svara för planering, ledning och drift av de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen,

anvisning av platser till hemmen, ekonomisk styrning, resultatuppföljning och kontroll. Vidare ansvarar myndigheten för metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat samt utvecklingsarbete.

Myndigheten ska utforma sin verksamhet så att den utgår från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns villkor och behov. Vi ska inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn bedöma konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa. Vi ska i vår verksamhet utgå från ett brukarperspektiv.

SiS ska genom samverkan med andra myndigheter och övriga aktörer verka för att brukarna får en sammanhållen vård.

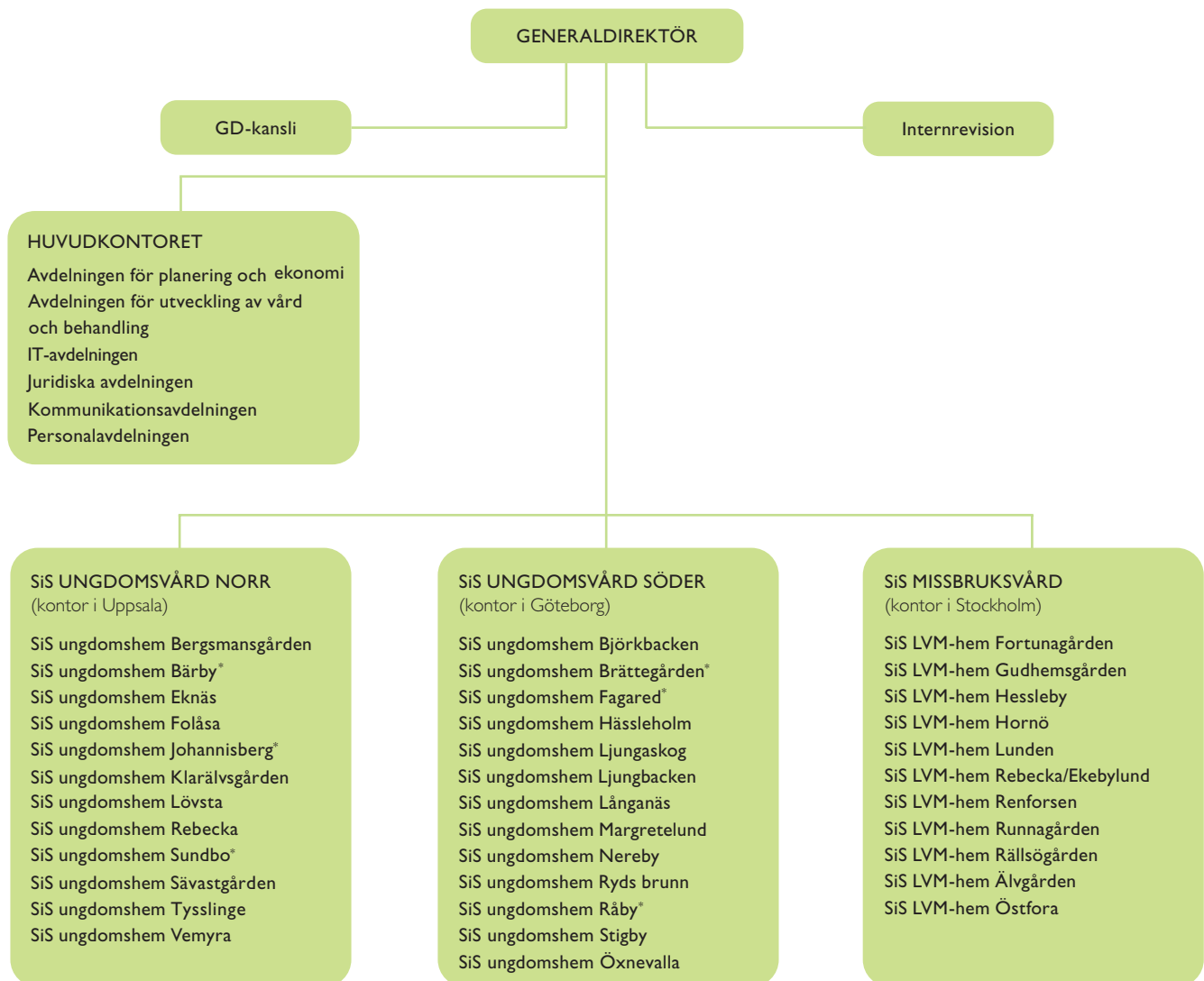
Myndigheten ska ta ut avgifter för verksamheten och har föreskriftsrätt enligt 11 § andra stycket förordningen (2007:1132) med instruktion för SiS när det gäller avgifter. Verksamheten (LVU, LVM) är avgiftsfinansierad till 69 procent och anslagsfinansierad till 31 procent.

## Vår organisation

SiS är en enrådsmyndighet vilket innebär att myndigheten leds av en myndighetschef, generaldirektör, som ansvarar för myndighetens verksamhet. SiS har även ett insynsråd, vars medlemmar utses av regeringen. Generaldirektören har till sitt stöd en ledningsgrupp bestående av verksamhetsdirektörer och avdelningsdirektörer.

SiS är indelat i tre verksamhetsområden: SiS ungdomsvård norr, SiS ungdomsvård söder och SiS missbruksvård. Varje verksamhetsområde har ett kontor som ansvarar för planering och uppföljning av verksamheten och som stödjer institutionerna. Huvudkontoret ansvarar för övergripande frågor, samordning och normering samt är ett stöd till verksamhetsområdena. Vid huvudkontoret finns också en internrevision.

### SIS ORGANISATION DECEMBER 2015



\* Ungdomshemmet har särskilda platser avsatta för sluten ungdomsvård.

# Platser och efterfrågan

**MYNDIGHETEN SKA** särskilt svara för anvisning av platser till hemmen.

*SiS instruktion*

Inför varje nytt kalenderår beslutar SiS om ett antal platser för verksamheten. Platserna är fördelade per SiS-tjänst: akut, utredning och behandling. Platserna kan vara öppna eller låsbara. Vid låg beläggning kan vi tillfälligt stänga ett antal platser och vid hög beläggning öppna tillfälliga platser. Omställning av platsantal tar viss tid eftersom verksamheten ställer särskilda krav på personalens kompetens och lokaler- nas utformning. Efterfrågan är störst på låsbara platser. Dessa platser kräver hög säkerhet och det är därför svårt att på kort tid hitta ändamålsenliga lokaler.

Under året har det varit en mycket hög efterfrågan på platser vilket har lett till att vår kapacitet inte har räckt till. Vi har startat ett särskilt projekt för åren 2015-2017 för att öka kapaciteten. Projektet har tre delprojekt (SiS dnr 1.1.3-2382-2015).

- *Avdelningsprojektet* med huvuduppdrag att ta fram en plan för att utöka kapaciteten vid ett antal mindre ungdomshem och LVM-hem genom att skapa nya avdelningar utifrån en gemensam standard.
- *Nyinstitutionerprojektet* med huvuduppdrag att etablera nya institutioner genom ny- och ombyggnation.
- *Rekryteringsprojektet* med huvuduppdrag att säkra rekrytering och bemanning för en utökad verksamhet.

Projektet väntas leda till en utökning med 63 platser under år 2017 och 107 platser år 2018.

## UNGDOMSVÅRD

Inför 2015 beslutade SiS om 24 särskilda ungdomshem med totalt 655 platser vilket är 8 fler än året innan. Av platserna var 599 till för vård enligt LVU, varav 31 procent för enbart flickor och 64 procent för enbart pojkar. Ungdomsvården hade ytterligare 56 platser avsatta för ungdomar som verkställer slutna ungdomsvård.

Efterfrågan på platser har sedan ett par år tillbaka ökat kraftigt inom ungdomsvården. Under 2015 ökade antalet vård dygn på institution till cirka 229 000 vård dygn jämfört med cirka 218 000 vård dygn året innan, en ökning med 5 procent. Jämfört med 2013 är det en ökning med cirka 14 procent. För att möta den ökade efterfrågan öppnade vi ytterligare ett ungdomshem i september, SiS ungdomshem Tysslinge. Vi har även utökat med fler platser på redan befintliga avdelningar. Totalt utökades ungdomsvården med cirka 23 platser under året.

Den mycket höga efterfrågan inom hela ungdomsvården ledde till att en lägre andel ungdomar placerades omgående jämfört med föregående år. Andelen placerade inom en vecka är dock oförändrad. Andelen flickor som placerades omgående var högre än andelen pojkar. I de redovisade väntetiderna finns såväl ungdomar med behov av plats omgående och ungdomar som väntar på plats på en specifik institution.

Den ökade efterfrågan beror sannolikt på flera saker. Den främsta orsaken är den fortsatta ökningen av ensamkom-

**TABELL 1** Andel placeringar på akut- och akut-/utredningsavdelning med stöd av LVU där plats har hänvisats omedelbart (senast dagen efter att ansökan inkommit) respektive inom en vecka (%)

	2015	2014	2013	2012	2011
Akutplacerats omedelbart	58	66	89	82	77
Akutplacerats inom en vecka	88	89	97	93	92
<i>Flickor</i>					
Akutplacerats omedelbart	68	69	93	65	64
Akutplacerats inom en vecka	92	90	97	87	85
<i>Pojkar</i>					
Akutplacerats omedelbart	54	64	88	89	82
Akutplacerats inom en vecka	87	89	97	96	95

Källa: KIA



mande barn och ungdomar. Under 2015 togs 221 ensamkommande barn in på SiS ungdomshem, att jämföra med 139 året innan. Målgruppen är relativt ny för myndigheten och ökningen har varit svår att förutse.

Vi har genomfört mätningar för att se hur många ungdomar som är inskrivna en viss given dag och där syftet med vården inom SiS är uppnått. Årets sista mätning genomfördes i oktober, då bedömde SiS och socialtjänsten att 55 av de intagna inskrivna ungdomarna var färdigvårdade inom SiS. Inom ramen för ett särskilt samarbete med bland annat Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har det diskuterats hur resultaten ska kunna återkopplas till socialtjänsten för att på så sätt öka genomströmningen vid de särskilda ungdomshemmen och därmed frigöra möjliga platser.

### MISSBRUKSVÅRD

Missbruksvården hade 11 LVM-hem med 349 beslutade platser varav 31 procent var avsatta för enbart kvinnor och 66 procent för enbart män. Efterfrågan på LVM-vård har varit mycket hög. Antalet vård dygn uppgick till cirka 166 000 jäm-

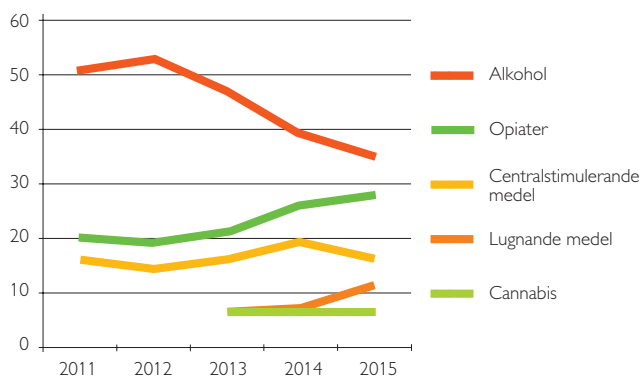
fört med cirka 157 000 året innan, en ökning med 6 procent. Jämfört med 2013 är ökningen totalt 23 procent. Antalet platser inom missbruksvården utökades under 2015 med 35.

Årets mycket höga beläggning har lett till att det varit svårt att tillhandahålla plats omgående, framför allt för manliga klienter. De 349 planerade platserna har inte motsvarat efterfrågan under året och det har varit brist på läsbara platser.

Målgruppen har förändrats och har en tyngre problematik jämfört med för fem år sedan. Andelen yngre klienter har ökat medan andelen klienter som är 45 år eller äldre har minskat. I samband med det har andelen klienter med alkohol som primärdrog minskat och andelen opiatmissbrukare ökat.

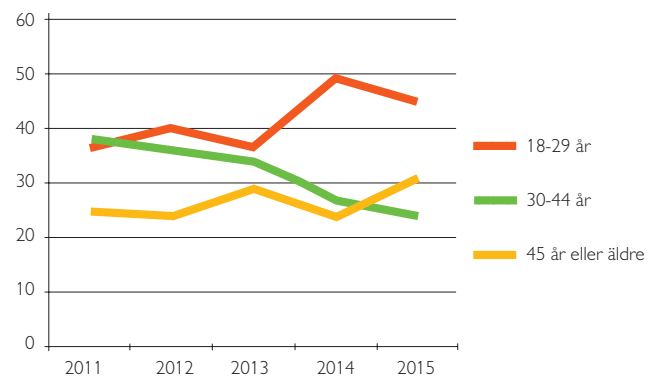
Den genomsnittliga vårdtiden har sedan 2011 ökat från 138 till 154 dygn. Antalet avvikningar har ökat till 707 jämfört med 406 för fem år sedan. Andelen klienter som har vårdats i enskildhet har ökat från 4 till 12 procent och andelen klienter som avskiljades har ökat från 5 procent till 9 under samma period. Samtidigt har tiden i avskiljning blivit längre. Vår uppföljning pekar på att detta har ett samband med en yngre målgrupp med psykiatrisk problematik.

FIGUR 1 Andel klienter per primärdrog



Källa: DOK

FIGUR 2 Andel klienter i respektive åldersgrupp



Källa: DOK

# Utgångspunkter för verksamheten

## MYNDIGHETEN SKA

- inför beslut eller andra åtgärder som kan röra barn bedöma konsekvenserna för barn och ta särskild hänsyn till barns bästa.
- i sin verksamhet utgå från ett brukarperspektiv.
- utforma sin verksamhet så att den utgår från flickors och pojkars samt kvinnors och mäns villkor och behov.
- samverka med andra myndigheter och övriga aktörer för att brukarna ska få en sammanhållen vård.

*SiS instruktion*

## BARNS RÄTTIGHETER

Vi har haft en handlingsplan för barn och ungas rättigheter inom tvångsvården, som avsåg perioden 2014–2015. Resultatet av handlingsplanen ska följas upp under våren 2016 och en ny handlingsplan ska tas fram. I SiS riktlinjer för verksamheten normeras att ungdomsvården ska tillgodose barns rättigheter enligt FN:s barnkonvention.

Även i riktlinjerna för LVM finns det skrivningar om barnperspektiv i verksamheten. Till exempel ska LVM-hemmen underlätta för klienten att hålla kontakt med sina barn om socialnämnden bedömer det vara lämpligt. LVM-hemmen ska också erbjuda ett utrymme som är speciellt anpassat för barn som kommer på besök.

## BRUKARPERSPEKTIV

### – delaktighet och inflytande

Det ökade antalet ensamkommande barn och ungdomar innebär en extra utmaning när det gäller delaktighet då dessa ungdomar saknar anknytning till landet och kunskaper i det svenska språket. SiS har sedan tidigare tagit fram skriftlig information på flera språk för att informera ungdomar och klienter om deras rättigheter. Vi har nu tagit fram information på ljudfiler för de ungdomar som inte kan läsa. Ljudfilerna ger ungdomarna grundläggande information om varför de är placerade och om vilka rättigheter och skyldigheter som gäller hos SiS. En ljudfil har fördelen att det går att lyssna på informationen flera gånger i stället för att bara kommunicera via tolk vid ett enstaka möte.

I intervjuer vid inskrivning och utskrivning har klienterna möjlighet att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Det innefattar till exempel behov av hjälp, prioriteringar i behandlingsplanering och hur de har uppfattat vården.

Vi har förändrat vårt arbetssätt när det gäller behandlingsplanering inom LVM-vården och reviderat de riktlinjer som styr SiS behandlingstjänst. Riktlinjerna innefattar till exempel en tidig gemensam planering som utgår från de behov som kommer fram i inskrivningsintervjuerna.

Ungdomar och klienter har möjlighet att påverka verksamheten bland annat genom brukarforum på institutionerna. I dessa diskuteras till exempel verksamhetens utformning och innehåll. I SiS centrala brukarråd för ungdomsvården och missbruksvården samråder brukarrepresentanter med verksamhetsföreträdare för SiS om verksamhetens innehåll och utveckling.

## JÄMSTÄLLDHET

SiS har beslutat om en handlingsplan för jämställdhetsintegrering för 2015–2018. Den omfattar ett antal insatser för att utveckla jämställdhetsarbetet på olika nivåer inom myndigheten. Exempel på insatser har varit att förändra vår löpande uppföljning så att denna alltid redovisar uppdelat per kön. Detta för att göra det möjligt att upptäcka omotiverade skillnader som har med kön att göra. Vi har också gjort ett tillägg i SiS verksamhetsidé, att *vården ska vara jämlik och fri från diskriminering*. Det är vår verksamhetsidé som beskriver vad vi gör, för vem, hur och varför – den sätter ramverket för vårt arbete.

## SAMVERKAN

SiS har medverkat i möten anordnade av SKL och två länsförbund (Östergötland och Sörmland) där chefer från flertalet kommuner i respektive län och chefer från SiS deltog. Fokus för dessa seminarier har bland annat varit dialog om efterfrågan, platstillgång, planering av platser, vårdavgifter och verksamhetsinnehåll. Därutöver har SiS deltagit i möten med SKL och samtliga socialchefer i Göteborgs stad. SiS har även deltagit i överläggningar med regeringens särskilda samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården.

Flera kommuner har hört av sig till SiS när vi inte har lyckats anvisa platser direkt. Vi har förstärkt våra kommunikationsinsatser riktade till socialtjänsten för att informera om vårt arbete för att öka vår kapacitet. SiS generaldirektör har återkommande informerat samtliga socialtjänster om läget när det gäller beläggningen och om vilka kapacitetsökningar myndigheten har genomfört och planerat att genomföra både på lång och kort sikt. Generaldirektören har också uppmanat socialtjänsterna att bidra till ökad genomströmning inom ungdomsvården genom att skriva ut de ungdomar som är färdigbehandlade och på så sätt frigöra ytterligare platser.

Institutionerna skickar varje år en enkät till socialtjänsten för att få en bedömning av våra insatser. Enkäten skickas när en ungdom eller klient byter institution eller skrivs ut från SiS efter vård i minst 14 dagar. Den samlade uppföljningen visar att socialtjänstens handläggare vanligtvis är nöjda med institutionernas arbete för ungdomar och klienter. Uppföljningen administreras av respektive institution och ska tolkas med försiktighet. Det är svårt att bedöma resultatet för myndigheten som helhet.

Vi har under året genomfört samverkansmöten med andra vårdgivare inom psykiatri- och beroendevård för att säkerställa patientsäkerheten i vårdkedjan. Mötena har även till syfte att förtydliga huvudmännens ansvar för samverkan när det gäller ungdomar som vistas hos SiS. Möten med

andra vårdgivare främjar vår beroendevård och den grupp av klienter med samsjuklighet som är vanligt förekommande hos SiS. Mötena har även gett oss en möjlighet att beskriva den vårdnivå som vi kan ansvara för i relation till specialistnivåns ansvar.

SiS skolledare har, tillsammans med implementeringsstödare i skolprojektet SiSam, samverkat med representanter för socialtjänst, skola och förvaltningar i ett antal kommuner. Syftet har varit att säkerställa att de ungdomar som kommunen omhändertar och placerar inom SiS får den utbildning de har rätt till, samt att information om studierna förs vidare till socialtjänst och hemskola när eleven lämnar SiS. Skolledarna har även samverkat med Skolverket i stöd- och utvecklingsfrågor.



# Resultatredovisning

**MYNDIGHETEN FÅR** utföra uppdrag åt kommuner och landsting i samband med avgiftning av missbrukare, utslussning, eftervård eller andra insatser som anknyter till verksamheten vid särskilda ungdomshem och LVM-hem.

*SiS instruktion*

## Upplysningar om resultatredovisning

De ungdomar och klienter som skrivs ut efter vård på våra ungdomshem och LVM-hem utgör grunden för resultatredovisningen. Volym kan här ses som till exempel antalet vårdtillfällen men också antalet vårddygn för dessa ungdomar och klienter. De som vårdas hos oss får under vårdtiden ta del av olika insatser. Ungdomar och klienter ska få kunskapsbaserad vård och behandling samt motivationsarbete. En del av dem som avslutar vård enligt LVU, LSU eller LVM övergår till fortsatt frivillig vård på våra institutioner. Merparten lämnar SiS för boende i till exempel det egna hemmet, privata eller kommunala HVB eller familjehem.

### FRAMTAGANDE AV UPPGIFTER

Vid redovisning av uppgifter ur SiS klient- och institutionsadministrativa system, KIA, redovisas vårdperioder. Det är detsamma som tiden från intagning till dess att en ungdom eller klient skrivs ut efter att ha vårdats under ett visst lagrum (LVU, LSU, LVM eller frivillig vård enligt SoL). Det ger möjlighet att redovisa tvångsvård och frivillig vård separat.

På samtliga ungdomshem och LVM-hem intervjuas ungdomar och klienter med *ADAD-intervjuer* respektive *DOK-intervjuer* som sedan sammanställs centralt. Det är strukturerade intervjuer som görs när ungdomarna och klienterna kommer till SiS och när de lämnar SiS. Redovisningen utgår därför från sammanhängande placeringstillfällen, även om den unge/klienten övergått från vård enligt LVU/LSU respektive LVM till vård enligt SoL under sin vistelse hos oss. Ett placeringstillfälle kan omfatta flera vårdperioder under olika lagrum. Alla ungdomar och klienter vill dock inte delta i en intervju.

Av de ungdomar som skrevs ut efter vård enligt LVU eller SoL och som vistats på institutionen i minst 14 dagar har 73 procent intervjuats med en ADAD utskrivningsintervju, vilket inte innebär någon förändring jämfört med föregående år. Totalt 90 procent av ungdomarna har en del som besvarats av personalen. Av de 46 ungdomar som frigavs från LSU

under året har sju ungdomar haft fortsatt placering på SiS. 39 ungdomar frigavs från SiS och av dessa har 27 besvarat ADAD utskrivningsintervju. Andelen besvarade ADAD inskrivningsintervjuer var 72 procent för LVU/SoL, inte heller det skiljer sig från föregående år. Andelen besvarade ADAD inskrivningsintervjuer var 25 av 32 för ungdomar vårdade med stöd av LSU.

Klienter på SiS LVM-hem intervjuas med DOK-intervjuer. DOK utskrivningsintervju finns i två versioner, en lång version som kartlägger klientens situation på ett mer omfattande sätt än den korta versionen. Den långa versionen förutsätter att klienten blir intervjuad. Den korta versionen ska alltid besvaras när det inte är möjligt att göra en lång intervju med klienten.

Av de klienter vars LVM-tid pågick i minst 14 dagar intervjuades 73 procent (71 procent av männen och 76 procent av kvinnorna) med DOK inskrivningsintervju.

Av de klienter som skrevs ut efter att ha vårdats i minst 14 dagar enligt 4 § LVM genomförde 56 procent en lång utskrivningsintervju. För ytterligare en tredjedel har ett kort utskrivningsformulär besvarats. Det betyder att det totalt finns utskrivningsuppgifter för 90 procent av utskrivna LVM-klienter. Skillnaden mellan män och kvinnor i täckningsgrad är endast marginell. De klienter som avslutar sin LVM-tid i § 27-vård är sällan på en SiS-institution när de skrivs ut, vilket gör det svårare att genomföra en intervju. En del klienter vill inte låta sig intervjuas.

För skoluppföljningen använder vi en enkät som besvaras av en lärare eller pedagogisk ledare på institutionen. Enkäten besvaras för utskrivna ungdomar under läsåret. För ungdomar som under vistelsen byter mellan vård med stöd av LVU och LSU besvaras en enkät för respektive vårdperiod. Om ungdomen byter mellan LVU och SoL besvaras endast en enkät för båda vårdperioderna.

LSU-enkäten ska besvaras för samtliga ungdomar som frigives från slutna ungdomsvård under året. Enkäten besvaras kontinuerligt av institutionspersonal och avser den unges hela verkställighetstid.

### JÄMFÖRELSE MED TIDIGARE RESULTATREDOVISNINGAR

Uppgifterna redovisas vanligen i femårsserier. Det kan dock i enstaka fall saknas uppgifter bakåt i tiden beroende på förändringar i uppföljningssystem.

Vi har under året tagit fram ett nytt system för redovisning av uppgifter ur KIA, en applikation i beslutsstödssystemet Qlikview. Förändringen innebär att vi har upptäckt ett systemfel i tidigare beräkning av tid i avskiljning. Med anledning av

det har enskilda uppgifter om avskiljningar för vårdade med stöd av LVM korrigerats i jämförelse med årsredovisningen 2014.

Redovisningen av de frågor som visar ungdomarnas och klienternas upplevelse av vården har ändrats. Sammanställningar av frågorna redovisas i rapportserien *Institutionsvård i fokus*.

Föregående år redovisades en tabell med antal avvikningar och vårdavbrott inom missbruksvården under avsnittet *Fakta i siffror*. Denna tabell har tagits bort. Uppgiften redovisas i vår publikation *SiS i korthet*.



## Ungdomsvården 2015

SiS särskilda ungdomshem tar emot flickor och pojkar för vård enligt LVU. Skäl för placering kan vara missbruk, kriminalitet eller socialt nedbrytande beteende. Ungdomshemmen tar också emot ett mindre antal ungdomar för frivillig vård enligt SoL.

Vården är differentierad utifrån ungdomarnas ålder, kön och problematik. På tre av SiS institutioner finns särskilda akutplatser för särskilt vårdkrävande pojkar. Dessa ligger nära de tre storstadsområdena. Platser för pojkar och flickor med psykiatrisk och neuropsykiatrisk problematik finns på två institutioner. En avdelning tar emot pojkar som är i behov av övergreppspecifik behandling.

SiS hade 24 ungdomshem i början av 2015, varav sex hade särskilda platser avsatta för sluten ungdomsvård. Under året öppnade vi ytterligare en institution.

År 2015 har det totala antalet vårddygn på institution varit högre än föregående år 229 258 respektive 217 881. Det antas främst bero på längre vårdperioder även om antalet ungdomar som har vårdats inom SiS har varit något högre än tidigare. Antalet flickor som har skrivits ut efter vård enligt LVU har ökat kraftigt jämfört med föregående år medan längden på vårdtiderna har varit konstant den senaste treårsperioden. Utskrivningar som gällde pojkar har minskat något, här har emellertid den genomsnittliga vårdtiden ökat.

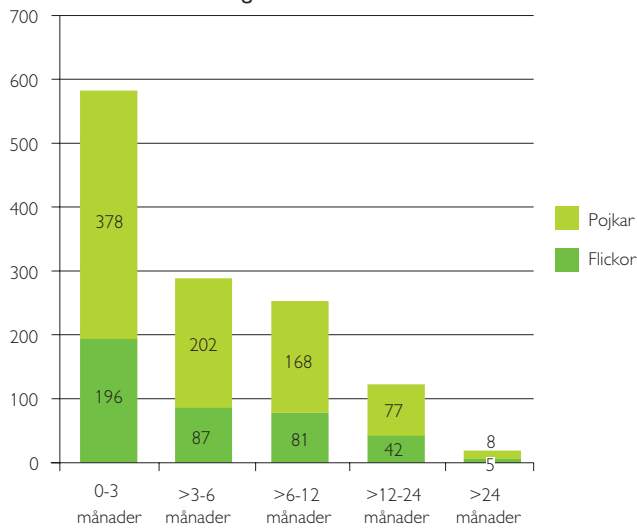
Under året frigavs 46 ungdomar efter att ha avtjänat sluten ungdomsvård, vilket är tio ungdomar fler än 2014. Det innebär ett trendbrott av den minskning som har pågått de senaste åren. Den genomsnittliga strafftiden var en månad längre jämfört med föregående år.

**TABELL 2** Avslutad vård vid SiS ungdomshem

	2015	2014	2013	2012	2011
<b>Ungdomsvård</b>					
Antal institutioner (varav med platser för LSU)	24 (6)	24 (6)	25 (7)	25 (7)	25 (7)
Antal planerade platser, LVU	599	591	585	577	572
varav, antal platser särskilt avsatta för flickor	185	192	187	181	175
antal platser särskilt avsatta för pojkar	381	416	359	357	358
Antal planerade platser, LSU	56	56	68	68	68
<b>LVU, SoL</b>					
<i>Flickor</i>					
Antal utskrivningar efter vård enligt LVU	411	337	367	321	312
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	11	13	8	22	23
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning LVU och SoL	160	161	160	174	183
<i>Pojkar</i>					
Antal utskrivningar efter vård enligt LVU	833	853	861	867	829
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	18	29	45	51	29
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning LVU och SoL	156	144	132	138	144
<b>Samtliga utskrivningar</b>					
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning LVU och SoL	157	149	140	148	155
<b>LSU</b>					
Antal frigivningar	46	36	47	70	77
Genomsnittlig strafftid för frigivna	9,0	8,0	10,0	9,5	9,1

Källa: KIA



**FIGUR 3** Vårdtider, antal utskrivningar efter vård enligt LVU

Källa: KIA

### RIKTLINJER FÖR VERKSAMHETEN

Vi har tagit fram nya interna riktlinjer för verksamheten på våra ungdomshem. Dessa innefattar bland annat barns rättigheter och ungdomarnas rätt till delaktighet.

Vi har arbetat med omfattande förberedelser inför en utveckling av våra arbets sätt i och med införandet av de nya riktlinjerna. Förberedelserna har genomförts på alla nivåer i organisationen. Samtliga avdelningar på institutionerna har ingått i en systematisk inventering av behov och förutsättningar för att börja arbeta enligt riktlinjerna. Inventeringen har bland annat omfattat resurser och behov vad gäller personal och kompetens. Behovet av förändringar har kartlagts och genomförandeplaner har upprättats på alla institutioner.

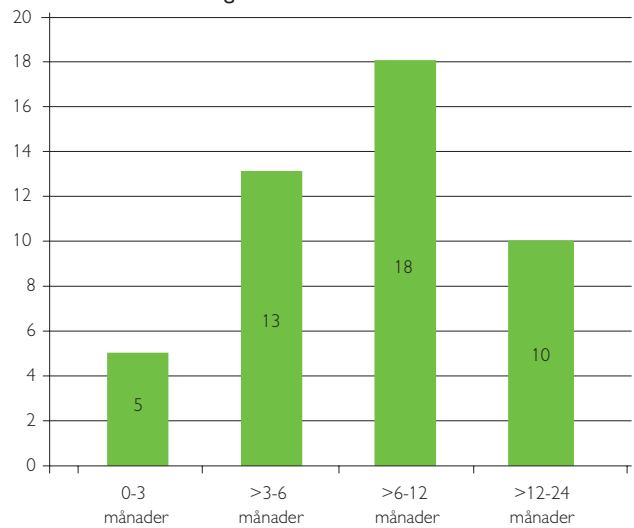
### Ensamkommande barn och ungdomar

Under 2015 tog SiS emot 221 ensamkommande barn och ungdomar. I förhållande till 2014 då 139 ensamkommande ungdomar placerades inom SiS innebär det en ökning med 59 procent. Åtta av ungdomarna var flickor och resterande 213 var pojkar. Det innebär att drygt var fjärde pojke som placerades var ensamkommande.

SiS har beslutat om en handlingsplan för verksamhetsutveckling för målgruppen ensamkommande barn och ungdomar. Handlingsplanen utgår från de områden som identifierades som centrala i en kartläggning från 2014, till exempel språk-/tolkfrågan, skola och samarbete med andra samhällsaktörer. Utvecklingsarbetet inom de olika områdena har också påbörjats.

### Vårdens innehåll

De behandlingsmetoder vi använder inom SiS ska baseras på forskning och vara beprövade för målgruppen. Vården är individanpassad och ungdomens behov ska styra val av insatser

**FIGUR 4** Strafftider, antal frigivningar efter verkställande av slutna ungdomsvård

Källa: KIA

och arbetsmetoder. SiS har riktlinjer för arbete med behandlingsmetoder som anger till vem, på vilket sätt och av vilken personal som insatserna ska tillföras. Riktlinjerna anger även vilken kompetensnivå behandlande personal ska ha.

SiS har riktlinjer för sex av de behandlingsmetoder som praktiseras på SiS institutioner. Samtliga metoder, förutom MI, baseras på KBT-grund.

- Aggression Replacement Training (ART) är ett program för att lära sig stävja aggressiva och kriminella beteenden.
- Återfallsprevention (ÅP) ska ge färdigheter till stöd för att inte återfalla i alkohol- eller narkotikamissbruk, eller begränsa den eventuella omfattningen av ett återfall.
- Motiverande samtal (MI) är en metod som fungerar både som en strukturerad samtalsmetod och som ett generellt förhållningssätt med fokus på empati, respektfullt bemötande för samsarbetsallians samt motivation.
- Dialektisk beteendeterapi (DBT) där insatserna riktas till personer med känslomässig instabilitet, självskadebeteende och återkommande självmordsproblematik.
- Föräldraträningsprogrammet Kommunikationsmetod (KOMET).
- Community Reinforcement Approach (CRA), som syftar till att skapa ett drogfritt beteende genom att arbeta med faktorer inom till exempel boende, arbete, fritid och sociala relationer.

MI har utförts på samtliga institutioner, ART vid 20 institutioner och ÅP vid 17 institutioner. DBT ges vid fyra institutioner och KOMET vid sex institutioner.

Utöver ovanstående erbjuds psykologsamtal vid 18 institutioner. Vidare ges Acceptance and Commitment Therapy (ACT) vid

fem institutioner, Funktionell familjeterapi (FFT) vid två institutioner och kriminalitetsprogrammet Stopp och Tänk vid åtta institutioner. Tre institutioner har inriktning mot 12-stegsbehandling.

MultifunC är ett integrerat helhetsprogram för utredning, behandling och eftervård av ungdomar med allvarlig psykosocial problematik och ges vid två institutioner, en för pojkar och en för flickor. Dessa avdelningar tar emot ungdomar som löper hög risk för återfall i kriminalitet och antisocialt beteende. Ytterligare ett integrerat helhetsprogram är Treatment Foster Care Oregon (TFCO), tidigare MTFC, som ges vid tre institutioner. Ungdomar som behandlas med metoden flyttar efter utredning på ungdomshem till kvalificerade familjehem. Målet är att den unge efter behandlingen ska flytta hem till sina föräldrar. Både MultifunC och MTFC är helhetsprogram innefattar flera kunskapsbaserade metoder. Utvärdering av programmen har utförts i externa forskningsprojekt.

### Delaktighet i planeringen av behandlingen

Alla ungdomar som vårdas enligt LVU eller SoL ska ha en individuellt upprättad behandlingsplan. Planen ska tas fram inom tio dagar efter att den unge har kommit till ungdomshemmet och därefter följas upp kontinuerligt. Behandlingsplanen ska tas fram i samverkan med socialtjänsten och den unge. Av de ungdomar som besvarat en intervju vid utskrivningstillfället uppgav 85 procent av flickorna och 82 procent av pojkarna att de har haft en behandlingsplan. Av dessa uppgav 66 procent av flickorna och 73 procent av pojkarna att de hade varit med och planerat innehållet i behandlingsplanen.

### Ungdomarnas upplevelse

SiS riktlinjer för god omvårdnad beskriver vad ungdomarna har rätt att kräva för att känna sig trygga och väl omhändertagna

hos oss. God omvårdnad innefattar bland annat att ungdomarna får vara delaktiga och vistas i en trygg och trivsamt miljö.

I nedanstående tabell redovisas ett urval av frågor som vi bedömer som viktiga för att kunna följa ungdomarnas upplevelse av omvårdnaden. Det stora flertalet av de ungdomar som intervjuats vid utskrivning uppger att de har känt sig trygga på avdelningen och att de har fått komma till tals om sin vård. Två tredjedelar uppger att de har fått hjälp med de problem de verkligen velat ha hjälp med, flickor i något lägre utsträckning än pojkar. Det har inte skett någon större förändring jämfört med föregående år.

Merparten av de intervjuade uppger att de har fått information om sina rättigheter under placeringen, till exempel hur man överklagar beslut och framför klagomål.

### Sluten ungdomsvård (LSU)

Alla ungdomar som verkställer sluten ungdomsvård ska ha en individuellt upprättad verkställighetsplan som tas fram i samverkan med den unge och socialtjänsten. Enligt vår uppföljning hade samtliga ungdomar en upprättad verkställighetsplan. I de allra flesta fall hade ungdomarna varit delaktiga i planeringen och i 15 fall hade planen upprättats i samarbete med socialtjänsten. En utredning ska göras för alla ungdomar med en strafftid längre än två månader. Av de som frigavs hade 35 fått en utredning och lika många ungdomar genomgick en strukturerad risk- och behovsbedömning.

Alla ungdomar som döms till sluten ungdomsvård ska inledningsvis placeras på en låsbar avdelning. Under verkställigheten ska placeringen göras så öppen som omständigheterna tillåter. Under året frigavs 34 av 46 ungdomar från låsbar avdelning. Skälen till att placering i öppnare former inte har kunnat prövas varierar. Till exempel kan verkställighetstiden ha varit för kort

**TABELL 3** Ungdomarnas bedömning (LVU, SoL)

		Andel som besvarat frågan med ganska mycket eller mycket i ADAD utskrivningsintervju				
		2015	2014	2013	2012	2011
Andel som besvarat enkäten, totalt flickor och pojkar	Flickor	79 %	78 %	-	-	-
	Pojkar	70 %	71 %	-	-	-
Har du känt dig trygg på avdelningen?	Flickor	84 %	82 %	-	-	-
	Pojkar	88 %	89 %	-	-	-
Tycker du att du här på avdelningen/institutionen har fått hjälp för de problem du verkligen velat ha hjälp med?	Flickor	62 %	60 %	60 %	61 %	59 %
	Pojkar	67 %	62 %	61 %	63 %	58 %
Har du fått information om dina rättigheter under placeringen (till exempel hur man överklagar beslut, hur man framför klagomål)?	Flickor	76 %	78 %	-	-	-
	Pojkar	78 %	78 %	-	-	-

Källa: ADAD

eller det kan ha bedömts vara olämpligt med öppnare former utifrån den risk- och behovsbedömning som har gjorts.

Tre av de ungdomshem som har särskilda platser för slutna ungdomsvård har öppna behandlingsavdelningar med särskilda utslussningsuppdrag där ungdomarna kan gå i skola eller arbetsträna i närsamhället. Nio av ungdomarna hade varit placerade på en sådan avdelning under sin verkställighet. Sex av de utskrivna ungdomarna hade varit placerade utanför SiS under verkställigheten, exempelvis i eget boende, träningslägenhet eller i det egna föräldrahemmet.

#### *Planering inför utslussning och tiden efter frigivning*

Alla ungdomar som frigges efter verkställighet av slutna ungdomsvård ska ha en planering för utslussning i sin verkstäl-

lighetsplan. Enligt vår uppföljning hade hälften en sådan planering i sin verkställighetsplan. Exempel på skäl till att en sådan planering inte fanns dokumenterad är att verkställighetstiden var för kort eller att den unge ska stanna kvar inom SiS för vård enligt LVU.

#### **Ungdomarnas upplevelse, LSU**

Av de 46 ungdomar som frigavs under året har sju ungdomar haft en fortsatt placering på SiS. 27 ungdomar har besvarat en utskrivningsintervju. 17 ungdomar uppger att de har fått komma till tals om sin vård på institutionen och 18 tycker att de har fått hjälp för de problem de verkligen velat ha hjälp med. Flertalet ungdomar har känt sig trygga och trivts på avdelningen. 20 ungdomar tycker att de har kunnat framföra hur de vill ha det efter frigivning.

**TABELL 4** Planering inför utslussning och tiden efter frigivning samt socialtjänstens deltagande, antal

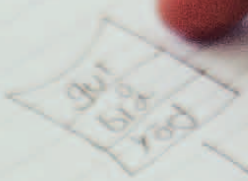
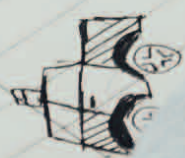
	2015	2014	2013	2012
Antal utskrivna	46	36	47	70
Antal frigivningar där det har funnits en planering av den unges utslussning i verkställighetsplanen	23	22	31	52
Antal frigivningar där samverkan har skett med socialtjänsten i planeringen av utslussningen	20	17	29	48
Antal frigivningar där den unge har haft en planering för tiden efter frigivning	33	31	38	61
Antal frigivningar där samverkan har skett med socialtjänsten i planeringen för tiden efter frigivningen	29	25	37	58

Källa: LSU-enkäten





DU och jag  
i Trafikken  
hej!



## SiS skola

Alla särskilda ungdomshem har skolverksamhet. SiS är skolhuvudman och utgör en del av de särskilda utbildningsformerna som regleras i skollagen (2010:800).

SiS har under året genomfört ett omfattande utredningsarbete utifrån tidigare föreslagna lagförändringar (prop. 2014/15:43). Utredningen har lett till en omfattande organisationsförändring av skolverksamheten i enlighet med förändringarna i skollagen som trädde i kraft den 1 juli. Varje institution har nu en ansvarig rektor och resurser för studie- och yrkesvägledning samt specialpedagogisk kompetens. SiS skolverksamhet omfattas även av kraven på elevhälsa, skolbibliotek och läsårs- och terminsplanering.

Ungdomshemmen är geografiskt utspridda i landet och de ungdomar som går i SiS skola har olika långa placerings-tider och olika skäl för placering. Ungdomarna tillhör oftast grundskolan eller gymnasiet, men ibland även särskolan. Oavsett vårdtid eller orsak till placering ger SiS timplan för grundskolan eleverna rätt till en fullständig skoldag, vilket motsvarar 23 timmar undervisning i veckan.

Många av de ungdomar som kommer till SiS har haft svårigheter med skolan. 74 procent av de ungdomar som har varit intagna under läsåret 2014/2015 har besvarat en ADAD inskrivningsintervju. En stor andel av ungdomarna upplever att de har misslyckats i skolan, har svårigheter att följa med i undervisningen och har varit omotiverade. Det är även en relativt stor andel, nära en fjärdedel, som har gått om en klass. Många ungdomar är oroade över sina skolproblem och en stor andel uppger att de vill ha hjälp med skolarbetet.

Flickor anger i större utsträckning än pojkar att de har problem med skolan, och att de vill få hjälp.

I utskrivningsintervjuer anger tre fjärdedelar av ungdomarna att de varit med i planeringen av sin skolgång och drygt hälften av ungdomarna tycker att SiS skola har kunnat motivera dem till att fortsätta att studera, lika stor andel pojkar som flickor. En övervägande majoritet av ungdomarna anger att de trivs i SiS skola och känt sig trygga där. Drygt hälften, lika stor andel pojkar och flickor, säger sig veta vilken skola de ska gå i när de har blivit utskrivna.

### SIS SKOLA LÄSÅRET 2014/2015

Totalt 67 procent av de ungdomar som skrevs ut från SiS under läsåret 2014/2015 har deltagit i undervisning inom eller utanför SiS, vilket är en liten minskning från föregående läsår. Av de utskrivna ungdomarna var 27 procent skolpliktiga och 73 procent icke skolpliktiga.

### Grundskola

Majoriteten av de ungdomar som skrivits ut under läsåret har, i varierande utsträckning, deltagit i skolundervisningen. Orsaker till att inte alla ungdomar tagit del av undervisning är korta vårdtider, hälsoskäl och avvikningar.

Andelen skolpliktiga ungdomar som har haft 23 timmar undervisning per vecka är i det närmaste oförändrad i jämförelse med föregående läsår. Andelen pojkar som fått en fullständig skoldag är liksom tidigare högre än andelen flickor. Andelen ungdomar som deltagit i undervisning är något högre än föregående år och det är lika stor andel pojkar som flickor.

TABELL 5 Deltagande i undervisning, grundskola

Kön	2014/2015			2013/2014			2012/2013			2011/2012		
	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %
Ungdomar som skrivits ut	134	206	340	130	244	374	138	223	361	128	217	345
Som deltagit i skolundervisning	126	192	318	120	220	340	126	205	331	113	198	311
Av dem som skrivits ut som haft												
undervisning 15-22 timmar/vecka	60	72	132	63	70	133	41	67	108	45	93	138
undervisning minst 23 timmar/vecka	44	86	130	45	105	150	70	80	150	37	46	83

Källor: Skolenkäten

TABELL 6 Deltagande i undervisning, gymnasieskolan LVU/Sol

	2014/2015			2013/2014			2012/2013			2011/2012		
	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %	Flickor Antal %	Pojkar Antal %	Totalt Antal %
Ungdomar som skrivits ut	258	638	896	230	658	888	215	611	826	196	692	888
Varav som erbjudits fullständig skoldag	172	421	593	162	507	669	166	493	659	153	399	552
varav som deltagit i skolundervisning	146	365	511	149	455	604	161	416	577	150	347	497
Ungdomar av dem som erbjuds fullständig skoldag, som haft:												
undervisning 15-22 timmar/vecka	54	70	124	72	123	195	92	123	215	68	118	186
undervisning minst 23 timmar/vecka	7	74	81	26	107	133	26	73	99	24	40	64

Källor: Skolenkäten

För en betydligt högre andel elever än föregående läsår har en överenskommelse med planering för skolgången efter utskrivning överlämnats till mottagande skola eller socialtjänst. Ökningen är störst för pojkar där andelen med överenskommelse har ökat från 51 procent föregående år till 77 procent. För flickor har andelen med överenskommelse ökat från 76 procent året innan till 80 procent. 26 procent av eleverna har haft beslut om åtgärdsprogram och 25 procent av ungdomarna har haft anpassad studiegång. Fler flickor än pojkar har beslut om åtgärdsprogram (34 respektive 21 procent) och anpassad studiegång (27 respektive 18 procent).

## Gymnasieskola

### LVU/SoL

Av de ungdomar som inte var skolpliktiga hade 66 procent fått erbjudande om fullständig skoldag. Det är en mindre andel

än föregående år och det finns inga skillnader mellan flickor och pojkar. Av dem som fått erbjudandet deltog 86 procent i undervisning i någon form.

88 procent av de som fick erbjudande har haft undervisning enligt individuell studieplan, vilket är en liten ökning från föregående läsår, en större andel pojkar än flickor (94 respektive 73 procent). För 56 procent av ungdomarna som deltog i undervisningen fanns en planering för ungdomens skolgång efter utskrivning. En betydligt högre andel än föregående läsår (37 procent).

### LSU

Av de icke skolpliktiga ungdomar som frigavs efter slutna ungdomsvård var det cirka två tredjedelar som erbjöds skola. För den övervägande delen av de ungdomar som deltog i undervisning fanns en planering för skolgång efter frigivning som var överlämnad till mottagande skola eller socialtjänst.

**TABELL 7** Deltagande i undervisning, gymnasieskolan LSU

	2014/2015		2013/2014		2012/2013		2011/2012	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ungdomar som frigetts	34		37		58		76	
varav som erbjudits fullständig skoldag	23	68 %	36	97 %	52	90 %	72	95 %
varav som deltagit i skolundervisning	23	68 %	35	97 %	45	87 %	61	85 %
Ungdomar, av dem som erbjöds fullständig skoldag, som haft:								
undervisning 15–22 timmar/vecka	7	30 %	13	36 %	11	21 %	11	15 %
undervisning minst 23 timmar/vecka	5	22 %	6	17 %	3	6 %	18	25 %

Källa: Skolenkäten





## Missbruksvården 2015

SiS har elva LVM-hem där kvinnor och män vårdas med stöd av LVM. Vården pågår i högst sex månader och klienten ska så snart som möjligt få tillfälle att pröva vård i annan form utanför institutionen enligt 27 § LVM. LVM-hemmen tar varje år emot ett mindre antal klienter för frivillig vård enligt SoL.

Missbruksvården är differentierad utifrån kön, ålder och problematik. Tre institutioner tog emot särskilt vårdkrävande män med missbruk och psykiska störningar i kombination med utagerande beteende. Två institutioner tog emot kvinnor som bedömts som särskilt vårdkrävande med utagerande beteende och svåra psykiska störningar. Dessa institutioner tar också emot gravida. Tre institutioner har särskild kompetens för medicinsk omvårdnad.

För personer som blir omhändertagna med stöd av LVM kan tillståndet vara livshotande. Läkare hos annan vårdgivare ska vanligtvis undersöka klienterna innan de kommer till institutionen. När det behövs ska vården inledas på sjukhus.

År 2015 har det totala antalet vårddygn varit högre än föregående år, 165 615 jämfört med 156 815. Det är vård enligt 4 § LVM som har ökat och ökningen gäller såväl kvinnor som män. Vården varar som regel i sex månader och inkluderar vård enligt 27 § LVM utanför SiS institution.

### RIKTLINJER FÖR VERKSAMHETEN

Vi har reviderat våra riktlinjer för SiS behandlingstjänst.

Liksom inom ungdomsvården har vi arbetat med omfattande

förberedelser inför en utveckling av våra arbetssätt i och med införandet av de nya riktlinjerna. Samtliga avdelningar på institutionerna har ingått i en systematisk inventering av behov och förutsättningar för att börja arbeta enligt riktlinjerna.

### Vårdens innehåll

De behandlingsmetoder som används inom SiS ska baseras på forskning och vara beprövade för målgruppen. Vården är individanpassad och klientens behov ska styra valet av insatser och arbetsmetoder. SiS har riktlinjer för vilken problematik metoderna fokuserar på, hur metoderna ska utföras och vilken kompetens behandlande personal ska ha.

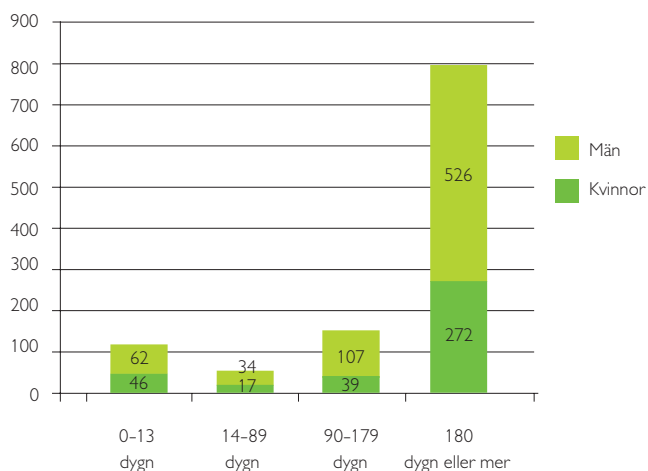
Vi har riktlinjer för fyra av de behandlingsmetoder som används på SiS LVM-hem.

- Återfallsprevention (ÅP) ska ge färdigheter till stöd för att inte återfalla i alkohol- eller narkotikamissbruk, eller begränsa den eventuella omfattningen av ett återfall.
- Motiverande samtal (MI) är en metod som fungerar både som en strukturerad samtalsmetod och som ett generellt förhållningssätt med fokus på empati, respektfullt bemötande för samarbetsallians och motivation.
- Dialektisk beteendeterapi (DBT) där insatserna riktas till personer med känslomässig instabilitet, självskadebeteende och återkommande självmordsproblematik,
- Community Reinforcement Approach (CRA) syftar till att skapa ett drogfritt beteende genom att arbeta med faktorer inom till exempel boende, arbete, fritid och sociala relationer.

**TABELL 8** Avslutad vård vid SiS LVM-hem

	2015	2014	2013	2012	2011
Antal institutioner	11	11	11	11	11
Antal planerade platser varav	349	345	345	349	349
platser särskilt avsatta för kvinnor	109	109	116	115	116
platser särskilt avsatta för män	230	226	219	224	222
<i>Kvinnor</i>					
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning, LVM	151	143	141	147	141
Antal utskrivningar efter vård enligt LVM	376	354	310	312	347
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	4	17	40	48	66
<i>Män</i>					
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning, LVM	156	135	129	134	139
Antal utskrivningar efter vård enligt LVM	730	718	670	650	684
Antal utskrivningar efter vård enligt SoL	28	63	109	106	122
<i>Samtliga</i>					
Totala antalet utskrivningar vårdade enligt LVM	1 106	1 072	980	962	1 031
Genomsnittligt antal vårddygn vid utskrivning, LVM	154	138	133	138	140

Källa: KIA

**FIGUR 5** Vårdtider, utskrivningar LVM

Källa: KIA

MI och ÅP utförs på samtliga elva institutioner, DBT på en institution och CRA på två institutioner. ÅP, DBT och CRA baseras på KBT.

SiS erbjuder även andra behandlingsmetoder, till exempel psykologsamtal som erbjuds vid samtliga institutioner och Acceptance and Commitment Therapy (ACT), som ges på tre institutioner. Två institutioner har inriktning mot 12-stegs-behandling.

### SIS UTREDNING LVM

Alla klienter som vårdas enligt 4 § LVM ska erbjudas en SiS utredning LVM. Utredningen ska ge underlag till en planering för fortsatta insatser inom ramen för vård enligt 27 § LVM och efter avslutad LVM-vård. Utredningen ger en helhetsbild av klientens situation vilket innefattar missbruk, psykisk och fysisk hälsa, boende, sysselsättning, ekonomi och social situation.

Av dem som intervjuats uppgav en femtedel av männen och nästan en tredjedel av kvinnorna att en SiS utredning LVM hade genomförts. I stort sett samtliga sade sig ha tagit

del av utredningens resultat och 59 procent av männen och 73 procent av kvinnorna sade att de kände igen sig bra eller mycket bra i utredningens beskrivning av dem.

I personaldelen av DOK utskrivningsformulär ska personalen ange anledningen till att klienten inte har utretts. De vanligaste orsakerna är att klienten inte har velat medverka (39 %), att klienten inte erbjudits utredning (29 %) eller att klienten var utredd sedan tidigare (16 %). Det var ingen större skillnad mellan män och kvinnor i dessa svar.

### BEHANDLINGSPLAN UNDER VÅRDTIDEN

För att öka motivationen ska klienten vara delaktig i planeringen för behandlingen. Klienten ska få komma till tals och hans uppfattning om sitt behandlingsbehov, önskemål och åsikter ska uppmärksammas och beaktas. Klientens delaktighet och syn på behandlingsplaneringen ska också framgå tydligt i behandlingsplanerna. Enligt SiS riktlinjer ska en behandlingsplan tas fram senast tio dagar efter klientens ankomst till institutionen.

I DOK utskrivningsintervju ställs en fråga om klienten har haft en behandlingsplan under LVM-vistelsen. Av de cirka hälften som besvarat intervjun har 89 procent av männen och 96 procent av kvinnorna svarat att de har haft en behandlingsplan. De flesta, ungefär lika stor andel män som kvinnor, har angett att de har varit med och utformat sin behandlingsplan.

### VÅRD ENLIGT 27 § LVM

LVM-vården får pågå under högst sex månader och ska, inom ramen för dessa sex månader, så snart som möjligt övergå till vård i annan form enligt 27 § LVM. Under vistelsen på LVM-hemmet pågår ett arbete för att motivera den enskilde till vård i annan form. Vård enligt 27 § LVM kan ges på behandlingshem utanför SiS, i familjehem eller genom att klienten deltar i strukturerade öppenvårdsprogram.

Det vanligaste skälet till att en klient inte provat vård enligt 27 § LVM är att klienten var omotiverad till vård, detta gäller framförallt kvinnor. Andra skäl som är vanligare för män är

**TABELL 9** Andel respektive antal, av utskrivna efter vård enligt 4 § LVM, som fått ta del av vård enligt 27 § LVM

	2015	2014	2013	2012	2011
<i>Kvinnor</i>					
Andel	80 %	81 %	80 %	75 %	75 %
Antal	254	229	196	195	208
<i>Män</i>					
Andel	71 %	78 %	73 %	75 %	80 %
Antal	462	430	355	369	429
<i>Totalt</i>					
Andel	74 %	79 %	75 %	75 %	78 %
Antal	716	659	551	564	637

Källa: KIA

att klienten själv önskat stanna kvar på institutionen eller att det inte funnits lämpliga vårdalternativ. Nästan var femte man och var sjunde kvinna bland dem som inte prövade § 27-vård väntade på en behandlingshemsplacering eller annan vårdinsats istället.

### KLIENTERNAS UPPLEVELSE

Liksom inom ungdomsvården följer regelbundet upp ett urval av frågor som vi bedömer viktiga för att kunna följa klienternas upplevelse av omvårdnaden. Av de män och kvinnor som besvarat en intervju vid utskrivningen från LVM-hemmet uppger 91 procent (86 % av kvinnorna, 93 % av männen) att de känt sig trygga under tiden de varit där.

Totalt 75 procent (76 % av kvinnorna, 75 % av männen) av

klienterna uppger att de har fått information om sina rättigheter under placeringen. Det innefattar till exempel hur man överklagar beslut och hur man framför klagomål.

Majoriteten (70 % av kvinnorna, 67 % av männen) upplever att de fått ett bra eller mycket bra bemötande vid ankomsten. De flesta (67 % av kvinnorna, 73 % av männen) tycker att personalen tagit sig tid när de behövt prata, ungefär lika många upplever att de fått bra eller mycket bra stöd av personalen. Endast små skillnader fanns i svaren mellan män och kvinnor.

Totalt 74 procent av klienterna, något större andel kvinnor än män (79 % respektive 71 %), säger att deras motivation att bli drogfria har ökat under placeringen. Majoriteten anser också att LVM-placeringen har varit nödvändig för att bryta deras missbruk (71 % av kvinnorna, 64 % av männen).

# Fakta i siffror

## Ungdomsvård, LVU och SoL

**TABELL 10** Beläggning och intagningar\*

	2015	2014	2013	2012	2011
Enskilda individer som togs in, pojkar	768	769	758	759	736
Enskilda individer som togs in, flickor	346	348	312	289	299
Antalet intagningar, LVU, pojkar	874	885	887	873	824
Antalet intagningar, LVU, flickor	409	382	355	320	313
Antalet intagningar, frivillig vård, pojkar	12	28	39	51	33
Antalet intagningar, frivillig vård, flickor	9	15	9	20	19
Medelålder vid intagning	16,2	16,7	16,6	16,6	16,7
Medelålder vid intagning, pojkar	16,3	16,9	16,7	16,7	16,8
Medelålder vid intagning, flickor	15,9	16,3	16,4	16,2	16,3

Källa: KIA

\*I årsredovisningarna 2011–2012 utgick uppgifterna från datum för inskrivning, det vill säga då institutionen skrev in den unge. Från och med årsredovisningen 2013 redovisas intagningar vilket är det datum som ungdomarna kommer till SIS.

## Sluten ungdomsvård, LSU

**TABELL 11** Intagningar

	2015	2014	2013	2012	2011
Enskilda individer som togs in	44	41	42	44	78
Antalet intagningar	44	42	42	46	79
Medelålder	17,2	17,8	17,7	17,7	17,8

Källa: KIA

**TABELL 12** Antal avvikningar, efter varifrån avvikningen skedde, respektive antal dygn den unge varit avviken

	2015	2014	2013	2012	2011
<i>Varifrån avvikningen skett</i>					
Avvikningar från institution eller institutionsområde	5	5	3	5	5
Avvikningar från bevakad permission	2	0	3	2	3
Avvikningar från obevakad permission	3	0	3	8	13
<i>Avvikningsdygn</i>					
Åter samma dag	3	5	2	6	1
1–7 Dygn	3	0	3	3	8
8–14 Dygn	1	0	2	1	2
15 Dygn eller mer	2	0	2	5	7
Ej åter inom kalenderåret	1	0	0	0	3
Totalt antal avvikningar	10	5	9	15	21

Källa: KIA

**TABELL 13** Vad ungdomarna frigavs till efter verkställighet av sluten ungdomsvård\*

	2015	2014	2013	2012	2011
Föräldrahemmet	23	14	26	43	46
Boende hos släktingar/vänner	1	1	3	2	7
Fortsatt vård inom SiS	7	7	3	6	7
HVB eller familjehem	4	4	4	5	5
Eget boende	3	3	4	4	4
Annat	8	7	7	10	8
Summa	46	36	47	70	77

Källa: KIA

\*Uppgifterna redovisas inklusive de ungdomar som övergått till kriminalvården för att avtjäna fängelsestraff.

## Missbruksvård, LVM

**TABELL 14** Beläggning och intagningar

	2015	2014	2013	2012	2011
Enskilda individer som togs in, män	646	741	646	632	637
Enskilda individer som togs in, kvinnor	348	340	303	316	325
Antalet intagningar, LVM, män	670	781	685	644	653
Antalet intagningar, LVM, kvinnor	364	361	326	308	330
Antalet intagningar frivillig vård, män	27	61	101	115	118
Antalet intagningar frivillig vård, kvinnor	4	16	38	50	58
Medelålder vid intagning	36	36	39	41	41
Medelålder vid intagning, män	36	38	41	42	42
Medelålder vid intagning, kvinnor	35	34	36	38	38
Andel intagningar med stöd av omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM	79 %	81 %	83 %	83 %	81 %

Källa: KIA

# Forskningsrapporter

**MYNDIGHETEN SKA** särskilt svara för metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat samt utvecklingsarbete.

*SiS instruktion*

## INSTITUTIONSVÅRD I FOKUS

Under året har fyra rapporter publicerats i SiS rapportserie *Institutionsvård i fokus*, varav en forskningsrapport (se bilaga). Rapporterna är en viktig kanal för spridning av forskningsresultat, sammanställningar, uppföljningar och kunskapsöversikter både internt inom myndigheten och externt.

Forskningsrapporten är slutprodukten av ett forskningsprojekt som genomfördes på två institutioner som varit föregångare när det gäller utredningsverksamheten inom LVM-vården. För att kunna bestämma vilka insatser som är behövliga är det avgörande att man gör en ordentlig utredning, det vill säga en systematisk kartläggning och bedömning av individens problem såväl som resurser. För

att en utredning ska få genomslag i behandlingsarbetet och vårdplaneringen har förmedlingen stor betydelse; hur uppfattas utredningen av mottagarna och hur användbar är den? Genom deltagande observation på överlämningsmöten samt uppföljande intervjuer med klienter, socialsekreterare och institutionspersonal analyserar forskarna hur en psykologutredning delges och tolkas.

En annan rapport baseras på en studie vars syfte var att producera ett referensmaterial som SiS-placerade ungdomars livsvillkor och problemtynghet kan relateras till. Under år 2009–2010 intervjuades drygt 1 000 slumpmässigt utvalda ungdomar i åldrarna 13–20 år med hjälp av ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis). Detta material har sedan jämförts med resultaten från ADAD-intervjuer med ungdomar placerade på SiS år 2010. I rapporten presenteras resultatet i frekvenstabeller.

Därutöver publicerades en sammanställning av uppgifter från inskrivningsintervjuer med hjälp av ADAD för år 2013, och en sammanställning av SiS-finansierade forskningsprojekt.







# Återrapportering enligt regleringsbrevet

## Utvecklingsarbete för jämställdhetsintegrering

SiS har fattat beslut om *Handlingsplan för jämställdhetsintegrering på Statens institutionsstyrelse 2015–2018*. Vi har utvärderat pilotutbildningen *Insatser och bemötande – hur kön spelar roll*, som vi genomförde 2014. Utvärderingen har legat till grund för målsättningar och aktiviteter i handlingsplanen för jämställdhetsintegrering 2015–2018. Vi kommer bland annat att integrera delar av innehållet i befintliga utbildningar som vänder sig till nationella utbildare i MI, i SiS konflikthanteringsprogram och i SiS etik. På det sättet utvecklar vi vårt befintliga kursutbud och utbildarkompetensen finns tillgänglig i vår egen organisation.

Vi har utbildat tolv medarbetare som i sin tur ska utbilda medarbetare inom SiS i att leda samtalsgrupper. Samtalsgruppen är ett forum för att synliggöra, reflektera och samtala om normer som begränsar och som har med kön att göra. Grupperna fokuserar på tre centrala områden: relationer, sexualitet och våld. Utbildningen bygger på en utvärdering av utbildningen *Att leda samtalsgrupper – utbildning för nationella utbildare*, som vi genomförde 2014 för behandlingspersonal från sju ungdomshem och tre LVM-hem. Vi har också färdigställt en handbok för samtalsledare och utvecklat ett stödmaterial till nationella utbildare.

### MYNDIGHETSNÄTVERK OCH RIKTADE UTBILDNINGAR

SiS har deltagit i det myndighetsnätverk som är knutet till Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet och deras uppdrag *Jämställdhetsintegrering i myndigheter* (JiM). Vi har också deltagit i Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) myndighetsnätverk.

Utbildare inom SiS har deltagit i en två dagar lång kurs anordnad av NCK. Kursen omfattade teoretiska perspektiv om bland annat maskulinitet och våld, särskilt sårbara grupper och barns utsatthet. Teorin kombinerades med mer praktiska moment om hur frågor om våld kan vara ett led i behandlingsplaneringen i våra verksamheter.

## Särskilda befogenheter

Samtliga särskilda befogenheter redovisas i tabeller för åren 2011–2015.

För att vården inom SiS ska kunna genomföras kan institutionspersonalen i vissa fall använda så kallade särskilda befo-

genheter. Det är åtgärder som till exempel begränsar klienternas och ungdomarnas rörelsefrihet, kontakter med omvärlden eller som ger institutionerna möjlighet att kontrollera vad som förs in på institutionerna. Åtgärderna får bara användas om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om mindre ingripande åtgärder är tillräckliga ska sådana användas.

De flesta beslut rörande de särskilda befogenheterna har ökat i antal över tid. För några särskilda befogenheter har antalet beslut ökat varje år sedan 2011. De största ökningarna jämfört med 2011 gäller beslut enligt LVU om omhändertagande av egendom och kroppsvisitation samt beslut enligt LVM om omhändertagande av egendom, kroppsvisitation, ytlig kroppsbesiktning och kontroll av försändelse. Beslut enligt LSU om kroppsvisitation har också ökat markant under perioden. När det gäller antalet beslut för flickor enligt LVU har dock mer än hälften av besluten minskat. När det gäller beslut enligt LVM har enbart beslut som gäller besök minskat, vilket också var fallet året innan dess.

En förklaring till ökningen av antal beslut är att antalet ungdomar och klienter som vårdats hos SiS har ökat under de senaste åren. En annan förklaring är att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tolkat bestämmelserna på så sätt att institutionerna även i vissa situationer där man tidigare inte har fattat beslut, nu måste fatta formella beslut. Ytterligare en förklaring kan vara den kontinuerliga utbildning för samtliga beslutsfattare som har genomförts under femårsperioden.

När det gäller beslut om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning syftar de till att kontrollera att exempelvis droger eller andra otillåtna föremål inte förs in på institutionerna. Det drogförebyggande arbetet har under senare år intensifierats, vilket också kan vara en förklaring till ökningen av dessa beslut.

Flest beslut om särskilda befogenheter enligt LVU gällde kroppsvisitation, 54 procent av alla beslut för pojkar var beslut om kroppsvisitation, motsvarande andel för flickor var 40 procent. Även när det kommer till beslut enligt LVM fattades totalt sett flest beslut gällande kroppsvisitation. Ser man till beslut enligt LVM som gäller kvinnor fattades det dock flest beslut om provtagning.

### AVSKILJNINGAR

En av de mest ingripande särskilda befogenheterna är att hållas i avskildhet, utan möjlighet att träffa andra intagna. Kravet är att den unge eller klienten uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att hen inte kan hållas till ordningen. Majoriteten av de ungdomar och klienter som vårdas hos SiS blir aldrig avskilda.

För såväl LVU som LSU var det i princip lika många ungdomar som föregående år som avskiljdes. Sett till antalet avskiljningar per 1 000 vård dygn har det dock skett en nedgång i avskiljningar i förhållande till föregående år. Detta gäller dock inte flickor. Det har över tid fattats betydligt färre beslut om avskiljningar per 1 000 vård dygn enligt LSU än enligt LVU. Den genomsnittliga tiden i avskiljning för LVU har minskat något i förhållande till föregående år och är den lägsta under femårsperioden. För LSU har den genomsnittliga tiden i avskildhet minskat markant i jämförelse med föregående år. Den höga siffran 2014 beror på att en avdelning under det året totalförstördes efter ett upplopp och att flera ungdomar fick vistas en längre tid i avskildhet i samband med detta. Majoriteten av alla avskiljningar inom ungdomsvården under året, 97 procent för LVU respektive 95 procent för LSU, var kortare än sex timmar.

För LVM har antalet avskiljningar ökat i jämförelse med föregående år såväl ifråga om antal klienter som avskiljdes som antal avskiljningar och antal avskiljningar per 1 000 vård dygn. Det kan dock konstateras att medan antalet avskiljningar

per 1 000 vård dygn för män gått upp varje år under femårsperioden så har det precis motsatta, med undantag för 2012, skett avseende kvinnliga klienter. Den genomsnittliga tiden i avskildhet uppgick till sex timmar och har ökat marginellt jämfört med föregående år. Majoriteten av LVM-hemmen använder avskiljningar sparsamt. Det är huvudsakligen ett fåtal institutioner som står för det stora flertalet avskiljningar. Åtgärderna kopplas till en ung målgrupp som är psykiatriskt vårdkrävande och drogpåverkade vid ankomsten.

### VÅRD I ENSKILDHET

När det gäller vård i enskildhet med stöd av såväl LVU som LVM har antalet beslut per 1 000 vård dygn med något undantag ökat för varje år under femårsperioden. När det gäller LSU har antalet beslut per 1 000 vård dygn gått upp i jämförelse med föregående år. Orsakerna till ökningen är bland annat att vård i enskildhet bidrar till minskat våld, är ett sätt att hantera risken för droginförsel i samband med återkomst eller att klienten är drogpåverkad.

TABELL 15 Antal beslut om särskilda befogenheter, LVU

	2015			2014			2013			2012			2011		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Beslut gällande besök enl. 15 a § LVU.	17	13	30	18	19	37	51	14	65	19	13	32	19	9	28
Beslut gällande telefonsamtal enl. 15 a § LVU.	74	49	123	113	46	159	109	62	171	107	55	162	54	37	91
Beslut om vård i enskildhet påbörjas enl. 15 b § LVU.	353	535	888	276	468	744	259	437	696	224	391	615	215	273	488
Beslut om vård på läsbar enhet enl. 15 b § LVU.	621	1 423	2 044	609	1 415	2 024	589	1 465	2 054	518	1 527	2 045	519	1 313	1 832
Beslut om avskiljning enl. 15 c § LVU.	314	473	787	264	522	786	181	540	721	248	443	691	285	315	600
Beslut att omhändertaga egendom enl. 16 § LVU.	753	1 440	2 193	832	1 375	2 207	675	1 214	1 889	267	953	1 220	255	199	454
Beslut om kroppsvisitation enl. 17 § LVU.	2 601	10 469	13 070	2 688	8 902	11 590	2 971	7 021	9 992	1 844	6 902	8 746	1 572	4 632	6 204
Beslut om yttlig kroppsbesiktning enl. 17 § LVU.	952	2 981	3 933	854	2 714	3 568	823	2 472	3 295	693	2 933	3 626	939	2 819	3 758
Beslut att ta blod-, urin-, utandnings-, saliv- och svettprov enl. 17 a § LVU.	691	1 766	2 457	778	1 735	2 513	900	1 731	2 631	693	1 656	2 349	722	1 746	2 468
Beslut om kontroll av försändelse enl. 19 § LVU.	134	279	413	153	251	404	178	249	427	196	235	431	135	65	200
Beslut att förstöra eller försälja omhändertagen egendom enl. 20 § LVU.	15	24	39	13	12	25	16	34	50	4	24	28	9	15	24

Källa: KIA

TABELL 16 Antal beslut om särskilda befogenheter, LSU

	2015	2014	2013	2012	2011
Beslut om vård i enskildhet påbörjas enl. 14 § LSU.	31	14	13	25	41
Beslut att förstöra eller försälja beslagtagen egendom enl. 15 § LSU.	2	1	1	1	4
Beslut om kontroll av försändelse enl. 15 § LSU.	42	14	9	22	20
Beslut om kroppsvisitation enl. 15 § LSU.	1 886	1 253	452	459	537
Beslut om omhändertagande av egendom enl. 15 § LSU.	50	42	93	69	21
Beslut om yttlig kroppsbesiktning enl. 15 § LSU.	322	243	236	376	439
Beslut om besöksinskränkning enl. 16 § LSU.	4	0	6	0	3
Beslut om telefoninskränkning enl. 16 § LSU.	2	5	4	1	2
Beslut om avskiljning påbörjas enl. 17 § LSU.	19	21	11	14	46
Beslut att ta blod-, urin-, utandnings-, saliv- och svettprov enl. 17 a § LSU.	71	52	62	146	170
Beslut om begäran av polishandräkning enl. 20 § LSU.	73	51	28	51	105

Källa: KIA

TABELL 17 Antal beslut om särskilda befogenheter, LVM

	2015			2014			2013			2012			2011		
	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total
Beslut att omhändertaga egendom enl. 31 § LVM.	426	1 007	1 433	307	957	1 264	246	808	1 054	194	596	790	174	609	783
Beslut om kroppsvisitation enl. 32 § LVM.	933	2 559	3 492	720	2 391	3 111	598	1 832	2 430	486	1 730	2 216	510	1 623	2 133
Beslut om ytlig kroppsbesiktning enl. 32 § LVM.	799	1 663	2 462	719	1 682	2 401	513	1 305	1 818	488	1 250	1 738	556	1 156	1 712
Beslut att ta blod-, urin-, utandnings-, saliv- och svettprov enl. 32 a § LVM.	1 096	609	1 705	714	679	1 393	583	578	1 161	542	740	1 282	966	1 577	2 543
Beslut gällande besök enl. 33 a § LVM.	46	53	99	39	75	114	103	26	129	75	23	98	15	16	31
Beslut gällande telefonsamtal enl. 33 a § LVM.	7	13	20	9	2	11	1	5	6	1	3	4	1	2	3
Beslut om avskiljning enl. 34 § 4 st. LVM	17	199	216	22	161*	183*	23	117	140	29	90	119	26	73	99
Beslut om vård i enskildhet påbörjas enl. 34 § 3 st LVM.	8	316	324	9	169	178	15	81	96	14	38	52	22	56	78
Beslut om vård på läsbar enhet enl. 34 § 2-3 st LVM.	772	1 640	2 412	749	1 608	2 357	662	1 295	1 957	630	1 193	1 823	708	1 252	1 960
Beslut om kontroll av försändelse enl. 35 § LVM.	614	953	1 567	308	631	939	235	352	587	248	351	599	174	149	323
Beslut att förstöra eller försälja omhändertagen egendom enl. 36 § LVM.	87	110	197	94	94	188	65	75	140	79	62	141	97	106	203

Källa: KIA

\*Uppgiften har korrigerats i jämförelse med årsredovisningen 2014.

TABELL 18 Avskiljningar LVU

År	2015			2014			2013			2012			2011			
	Kön	Flickor	Pojkar	Total	Flickor	Pojkar	Total	Flickor	Pojkar	Total	Flickor	Pojkar	Total	Flickor	Pojkar	Total
Antal vårdade personer		498	1 055	1 553	454	1 017	1 471	439	997	1 436	419	975	1 394	430	971	1 401
Antal personer som avskiljdes		94	224	318	84	235	319	67	208	275	80	201	281	86	151	237
Antal avskiljningar		314	473	787	264	522	786	181	540	721	248	443	691	285	315	600
Antal avskiljningar per 1000 vård dygn		4,66	3,44	3,84	4,37	4,06	4,16	3,29	4,53	4,14	4,35	3,85	4,02	5,04	2,75	3,51
Genomsnittlig tid i avskiljning		0t 54m	1t 28m	1t 15m	1t 00m	1t 52m	1t 34m	1t 11m	1t 35m	1t 28m	1t 17m	1t 30m	1t 25m	0t 58m	1t 46m	1t 23m

Källa: KIA

TABELL 19 Avskiljningar LSU

År	2015		2014		2013		2012		2011	
	Total	1t 48m	Total	5t 39m	Total	0t 47m	Total	1t 08m	Total	1t 45m
Antal vårdade personer	76		66		73		99		127	
Antal personer som avskiljdes	13		12		7		9		19	
Antal avskiljningar	19		21		11		14		46	
Antal avskiljningar per 1000 vård dygn	1,52		2,08		1,25		0,96		2,27	
Genomsnittlig tid i avskiljning	1t 48m		5t 39m		0t 47m		1t 08m		1t 45m	

Källa: KIA

TABELL 20 Avskiljningar LVM\*

År	2015			2014			2013			2012			2011			
	Kön	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total	Kvinnor	Män	Total
Antal vårdade personer		491	954	1 445	471	978	1 449	422	849	1 271	426	833	1 259	435	860	1 295
Antal personer som avskiljdes		12	121	133	15	88	103	10	58	68	13	49	62	14	46	60
Antal avskiljningar		17	199	216	22	161	183	23	117	140	29	90	119	26	73	99
Antal avskiljningar per 1000 vård dygn		0,30	1,78	1,28	0,41	1,55	1,16	0,51	1,31	1,04	0,63	1,00	0,88	0,54	0,78	0,70
Genomsnittlig tid i avskiljning		1t 29m	6t 22m	5t 59m	1t 18m	6t 29m	5t 51m	2t 45m	3t 42m	3t 33m	0t 55m	3t 14m	2t 40m	2t 11m	1t 39m	1t 47m

Källa: KIA

\*Enskilda uppgifter i tabellen har korrigerats i jämförelse med årsredovisningen 2014.

TABELL 21 Antal och andel avsljningar efter avsljningens längd, LVU

Kön	Under 6 timmar						Mellan 6 och 12 timmar						Över 12 timmar					
	Flickor		Pojkar		Totalt		Flickor		Pojkar		Totalt		Flickor		Pojkar		Totalt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
<b>2015</b>	311	99 %	453	96 %	764	97 %	3	1 %	14	3 %	17	2 %	-	-	6	1 %	6	1 %
2014	261	99 %	480	92 %	741	94 %	3	1 %	31	6 %	34	4 %	-	-	11	2 %	11	1 %
2013	177	98 %	515	95 %	692	96 %	3	2 %	13	2 %	16	2 %	1	1 %	12	2 %	13	2 %
2012	241	97 %	421	95 %	662	96 %	4	2 %	16	4 %	20	3 %	3	1 %	6	1 %	9	1 %
2011	284	100 %	305	97 %	589	98 %	-	-	5	2 %	5	1 %	1	0 %	5	2 %	6	1 %

Källa: KIA

TABELL 22 Antal och andel avsljningar efter avsljningens längd, LSU

År	Under 6 timmar			Mellan 6 och 12 timmar			Över 12 timmar		
	Antal	Procent	Antal	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
	<b>2015</b>	18	95 %	-	-	-	1	5 %	-
2014	14	67 %	1	5 %	6	29 %	-	-	-
2013	11	100 %	-	-	-	-	-	-	-
2012	14	100 %	-	-	-	-	-	-	-
2011	45	98 %	-	-	1	2 %	-	-	-

Källa: KIA

TABELL 23 Antal och andel avsljningar efter avsljningens längd LVM\*

Kön	Under 6 timmar						Mellan 6 och 12 timmar						Över 12 timmar					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
<b>2015</b>	16	94 %	131	66 %	147	68 %	1	6 %	25	13 %	26	12 %	-	-	43	22 %	43	20 %
2014	21	95 %	104	65 %	125	68 %	1	5 %	23	14 %	24	13 %	-	-	34	21 %	34	19 %
2013	20	87 %	93	79 %	113	81 %	1	4 %	16	14 %	17	12 %	2	9 %	8	7 %	10	7 %
2012	26	90 %	78	87 %	104	87 %	-	-	4	4 %	4	3 %	3	10 %	8	9 %	11	9 %
2011	23	88 %	71	97 %	94	95 %	2	8 %	2	3 %	4	4 %	1	4 %	-	-	1	1 %

Källa: KIA

\*Enskilda uppgifter i tabellen har korrigerats i jämförelse med årsredovisningen 2014.



TABELL 24 Vård i enskildhet LVU

År	2015			2014			2013			2012			2011			
	Kön	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Antal vårdade personer		<b>498</b>	<b>1 055</b>	<b>1 553</b>	454	1 017	1 471	439	997	1 436	419	975	1 394	430	971	1 401
Antal personer som vårdades i enskildhet		<b>156</b>	<b>289</b>	<b>445</b>	145	268	413	114	236	350	107	221	328	102	163	265
Antal beslut om att vård i enskildhet påbörjas		<b>353</b>	<b>535</b>	<b>888</b>	276	468	744	259	437	696	224	391	615	215	273	488
Antal beslut per 1 000 vårdsgn		<b>5,2</b>	<b>3,9</b>	<b>4,3</b>	4,6	3,6	3,9	4,7	3,7	4,0	3,9	3,4	3,6	3,8	2,4	2,9

Källa: KIA

TABELL 25 Vård i enskildhet LSU

År	2015	2014	2013	2012	2011
Antal vårdade personer	<b>76</b>	66	73	99	127
Antal personer som vårdades i enskildhet	<b>15</b>	9	5	17	20
Antal beslut om att vård i enskildhet påbörjas	<b>31</b>	14	13	25	41
Antal beslut per 1 000 vårdsgn	<b>2,5</b>	1,4	1,5	1,7	2,0

Källa: KIA

TABELL 26 Vård i enskildhet LVM

År	2015		2014		2013		2012		2011					
	Kön	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män				
Antal vårdade personer		<b>1 445</b>	491	954	1 449	422	849	1 271	426	833	1 259	435	860	1 295
Antal personer som vårdades i enskildhet		<b>167</b>	5	162	111	11	55	66	12	29	41	16	34	50
Antal beslut om att vård i enskildhet påbörjas		<b>324</b>	8	316	178	15	81	96	14	38	52	22	56	78
Antal beslut per 1 000 vårdsgn		<b>1,9</b>	0,1	2,8	1,1	0,3	0,9	0,7	0,3	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6

Källa: KIA

# Rättssäker verksamhet

## UTBILDNING

SiS baskurs för nyanställda har genomförts vid sex tillfällen. Det juridiska avsnittet i utbildningen behandlar bland annat tjänstemannaansvaret, sekretess och de särskilda befogenheterna. För att säkerställa att institutionerna fattar lagenliga och väldokumenterade beslut har även en särskild utbildning för beslutsfattare i rättstillämpning och dokumentation genomförts vid fyra tillfällen. Ett av dessa utbildningstillfällen riktade sig till fackliga företrädare. Utöver detta har även verksamhetsjuristerna hållit utbildningar i särskilda befogenheter vid ett antal institutioner. Under året har också en webbutbildning med avsnitt om dokumentation, kontroller vid frihetsberövande och om de flesta särskilda befogenheter funnits tillgänglig för alla anställda inom SiS. Genom utbildningen har samtliga anställda haft möjlighet att utveckla sina kunskaper på området.

## TILLSYN AV KLIENTNÄRA VERKSAMHET

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) granskar SiS verksamhet genom anmälda och oanmälda inspektioner. Under året inkom 54 beslut i tillsynsärenden som avsåg ungdomshemmen från IVO. 29 beslut gällde oanmäld tillsyn och 23 beslut föranmäld tillsyn. Två inspektioner var initierade av IVO utifrån uppgifter som kommit till myndighetens kännedom.

Tillsynen har haft varierande innehåll. Den oanmälda tillsynen har ofta fokuserat på att personal är tillgänglig och att ungdomarna känner sig trygga och delaktiga. Tillsynen har i många fall också granskat att SiS gör kontroller av nyanställda och praktikanter i Polismyndighetens misstanke- och belastningsregister innan de börjar arbeta i verksamheten. Tidigare beslut har följts upp vid inspektioner och i några fall har även klagomål inkluderats i besluten.

IVO har ställt krav på återrapportering i sex beslut. Tre fall handlar om att utdrag ur misstanke- och belastningsregister måste inhämtas för varje person som erbjuds anställning, uppdrag, praktiktjänstgöring eller liknande i verksamheten. Eftersom fler ungdomshem kritiserats för samma sak reviderade SiS riktlinjerna och juridikenheten gick ut med en påminnelse till samtliga institutioner. IVO har också krävt återrapportering i fall som handlat om dokumentation, brevkontroll och avskiljning.

Två LVM-hem fick krav på återrapportering. Ett fall handlade om att rutinen för att hantera synpunkter och klagomål ska vara känd och tillämpas av all personal och det andra om att personalen måste ha tillräcklig kunskap om lex Sarah för att kunna fullgöra rapporteringsskyldigheten.

I december fick SiS ett beslut om krav på återrapportering

från IVO. SiS ska bland annat se till att ha så många platser på särskilda ungdomshem och LVM-hem att det finns lediga platser att anvisa vid ansökan från socialtjänsten.

SiS verksamhet inspekteras också av Justitieombudsmannens (JO) Opcat-enhet som övervakar att Sverige följer FN:s konvention mot tortyr och annan omänsklig behandling. Opcat-enheten har inte genomfört några inspektioner av SiS institutioner under 2015.

Det har inkommit en rapport från Skolinspektionen som avsåg den inspektion som genomfördes 2014. Under 2015 har Skolinspektionen inte genomfört någon inspektion.

## LEX SARAH

Alla anställda inom SiS omfattas av en skyldighet att rapportera missförhållanden eller risker för missförhållanden enligt lex Sarah. Syftet med lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska rättas till.

**TABELL 27** Antal inkomna rapporter och anmälda ärenden till IVO

	2015	2014	2013	2012
Totalt antal rapporter	268	221	133	65
Anmälda ärenden till IVO	23	23	8	39

Antalet inkomna rapporter har inte ökat under 2015 i samma utsträckning som under tidigare år. Ökningen jämfört med föregående år är sannolikt fortsatt en effekt av de informationsinsatser som genomförs ute på institutionerna om skyldigheten att anmäla missförhållanden.

Liksom tidigare år handlar en stor andel av rapporterna om våld och konflikter mellan ungdomar, frihetsberövanden utan lagstöd, droger på avdelningen och avvikningar. Händelserna utreds av verksamhetskontoren eller huvudkontoret som bedömer om det är ett missförhållande och om de åtgärder som vidtagits är tillräckliga eller om ytterligare åtgärder behövs.

Allvarliga missförhållanden eller risker för allvarliga missförhållanden ska anmälas till IVO. En orsak till minskningen i antalet anmälningar mellan 2012 och 2015 är att Socialstyrelsens handbok om lex Sarah ger grund för en mer restriktiv tolkning av vilka fall som ska anmälas till IVO.

Under året har SiS utrett och fattat beslut i cirka 180 rapporterade händelser. Ungefär hälften av de rapporterade händelserna bedömdes inte som något missförhållande i den mening som avses i lex Sarah. Fem av de inkomna rapporterna bedömdes inte vara aktuella för lex Sarah och avskrevs.

### **SAMMANSTÄLLNING, ANALYS OCH UPPFÖLJNING AV LEX SARAH OCH TILLSYNSBESLUT**

Åtgärder med anledning av en enskild lex Sarah eller ett tillsynsbeslut vidtas på berörd institution eller enhet, men vid behov även på övergripande nivå genom till exempel förändrade riktlinjer eller andra åtgärder. Uppföljningen av att missförhållanden åtgärdas på institutionerna hanteras av verksamhetskontoren.

IVO:s kritik och synpunkter, beslut från Opcat-enhetens inspektioner samt rapporter och beslut i lex Sarah-ärenden sammanställs och analyseras för att se trender och mönster som kan behöva åtgärdas. För att få spridning och påverkan inom hela verksamheten redovisas sammanställningarna bland annat i SiS ledningsgrupper.

# Regeringsuppdrag

## FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR STÖDBOENDE

I oktober fick SiS i uppdrag (S2015/06476/FST) att utreda förutsättningarna för SiS att iordningställa och tillhandahålla minst 1 000 platser i stödboende och HVB för barn och unga i åldern 16–20 år. Verksamheten ska enligt uppdraget organiseras och bedrivas i egna enheter, skilda från SiS övriga verksamhet med särskilda ungdomshem och LVM-hem. De barn och ungdomar som placeras i stödboende och HVB ska som huvudregel få sin utbildning i skola utanför SiS.

SiS svarade på uppdraget den 22 december 2015.

## REDOVISNING AV KUNSKAPSBEHOV OCH KUNSKAPSLUCKOR

Vi ska utifrån myndighetens uppgifter och uppdrag, redovisa och motivera vilka kunskapsbehov och kunskapsluckor som myndigheten bedömer vara av störst strategisk betydelse. Redovisningen (dnr 1.1.1-1364-2015) lämnades till regeringen i slutet av april och tar sin utgångspunkt i SiS forskningsprogram som uppdateras årligen. För att kartlägga aktuella kunskapsbehov och kunskapsluckor inhämtades även synpunkter från SiS verksamhetsområden. Vi ser bland annat att mer omvärldsanalys och omställningskunskap skulle kunna bidra till att öka SiS förmåga att anpassa sig till förändringar i efterfrågan med tillhörande krav på personal, förmåga att hantera klienter med en komplex problematik och samverkan med andra aktörer. Mer kunskap behövs även om effekter av interventioner inom socialt arbete utifrån svenska förhål-

landen och institutionsbaserad vård, särskilt tvångsvård. För att kunna studera förändringsprocesser hos en individ krävs också att forskningen har ett längre perspektiv som sträcker sig bortom institutionsvistelsen och som ser vårdinsatsen som en del i ett större förlopp.

## SISAM – MODELLEN FÖR SKOLSAMVERKAN

SiS har haft i uppdrag att tillsammans med Specialpedagogiska myndigheten (SPSM) pröva en strukturerad modell för skolverksamheten inom SiS (S2012/04969/FST) under 2013–2015. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2016.

Inom ramen för Skolprojektet (SiSam) har fyra konferenser genomförts, dels för att utbyta erfarenheter mellan skola, socialtjänst och SiS i kommuner med samverkansavtal och dels för att sprida kunskap om SiSam till nya kommuner. Kommuner med nya avtal har deltagit på dialogmöten arrangerade av SPSM.

SiS har skrivit samverkansavtal med totalt 47 kommuner.

## VÅLDSBEJAKANDE EXTREMISM

SiS har fått i uppdrag av regeringen att kartlägga metoder och arbetssätt som kan användas i arbetet för att förebygga våldsbejakande extremism inom myndighetens ungdomshem (Ku2015/01386/FST). SiS ska sammanställa exempel på metoder och arbetsformer som används inom ungdomsvården i Sverige och internationellt. Uppdraget ska slutrapporteras i maj 2016.



Rue De La Jo  
92 Les Champs

# Kompetensförsörjning

En förutsättning för att SiS ska klara sitt uppdrag är kompetenta och engagerade medarbetare. Med anledning av den höga beläggningen och konkurrens om medarbetare med rätt kompetens har strategisk kompetensförsörjning varit ett prioriterat område under året.

Det interna arbetet syftar till att motivera, utveckla samt behålla den kompetens vi har. Här är kompetensutveckling, arbetsmiljö, konkurrenskraftiga löne- och anställningsvillkor viktiga faktorer.

Antalet årsarbetskrafter var cirka 3 500 vilket är en ökning med sex procent. Ökningen kan förklaras med att vi har öppnat en helt ny institution, SiS ungdomshem Tysslinge, och ökat ett antal platser på befintliga institutioner.

## PERSONALOMSÄTTNING

Personalomsättningen har ökat jämfört med 2014. Den främsta orsaken till detta är konkurrensen på arbetsmarknaden. Flera medarbetare har valt att gå till liknande arbetsuppgifter inom den kommunala eller privata sektorn. SiS kommer att behöva förstärka områden som till exempel arbetsmiljö och anställningsvillkor för att kunna behålla medarbetare.

**TABELL 28** Personalomsättning\*, per kön (procent)

	2015	2014	2013	2012	2011
Kvinnor	12,4	7,9			
Män	7,5	3,8			
Totalt	9,9	5,8	6,0	6,4	5,4

Källa: Palasso

\*Beräknat enligt det lägsta av talen för nyrekryterade tillsvidareanställda och tillsvidareanställda som slutat sin anställning i förhållande till medelantalet tillsvidareanställda september 2014 och september 2015.

**TABELL 29** Antal årsarbetskrafter inklusive timanställda

	2015	2014	2013	2012	2011
Kvinnor	1 554	1 475	-	-	-
Män	1 918	1 799	-	-	-
Totalt	3 472	3 274	3 146	3 044	3 066

Källa: Palasso

## Attraktiv arbetsgivare

Kompetensförsörjning och omvärldsbevakning ligger till grund för vårt arbete med att vara en attraktiv arbetsgivare. Externt är det viktigt med ett långsiktigt perspektiv där vi synliggör oss som en attraktiv arbetsgivare för såväl

studenter som yrkesverksamma. Vi har genomfört olika aktiviteter för att kunna rekrytera behöriga medarbetare. Vi har till exempel genomfört rekryteringsmässor över hela landet, en satsning som riktade sig mot redan yrkesverksamma och som har skett i samarbete med Arbetsförmedlingen. Vi har hållit föreläsningar vid Linnéuniversitetet och på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet och Malmö högskola samt vid yrkeshögskoleutbildningar för behandlingspersonal.

## Kompetensutveckling

För att säkerställa medarbetarnas kompetens i förhållande till verksamhetens mål och uppdrag arbetar vi strategiskt och systematiskt med kompetensutveckling i form av utbildning och individuell utveckling. Behandlingspersonal har deltagit i nationellt administrerade och lärarledda kurser i till exempel Motiverande samtal (MI), instruktörsutbildningar i No Power No Lose (NPNL) och KBT. Sammantaget har detta inneburit över 5 000 utbildningsdagar.

Utöver de nationellt administrerade och lärarledda kurserna ovan tillkommer ett antal utbildningsaktiviteter som genomförts i olika form och omfattning. Ett exempel är att samtliga medarbetare i klientnära arbete årligen ska delta i en utbildningsdag och fyra träningstillfällen i NPNL via lokala NPNL-instruktörer.

## CHEFS-/LEDARUTVECKLING

SiS deltar i Skatteverkets myndighetsövergripande mentorsprogram för högre chefer. SiS program för nya chefer, *Utvecklande ledarskap*, har fortsatt under året.

## SIS KOMPETENSPORTAL

Vi har fortsatt arbetet med utveckla SiS kompetensportal, ett webbaserat IT-stöd för kompetenshantering och utbildningsadministration. Portalen, som kommer att utgöra ett administrativt stöd för SiS valideringsprocess, är också ett stöd för chefer och medarbetare vad gäller kompetensbehov, utvecklingssamtal och genomförande av utbildning.

## MODELL FÖR ATT VALIDERA MEDARBETARNAS KOMPETENS

SiS valideringsprojekt har fortsatt under hela året. Projektet ger medarbetare möjlighet att validera sina kunskaper mot en två-årig eftergymnasial utbildning till behandlingsassistent. Detta är en del i SiS arbete med att kvalitetssäkra all vård och behand-

ling. Sedan starten 2014 då valideringsmodellen först prövades, har 85 medarbetare från 13 institutioner validerats. Under 2015 bedrev ett 40-tal medarbetare kompletterande studier.

## Arbetsmiljö

En god och säker arbetsmiljö är en förutsättning för att SiS ska kunna uppnå målen med uppdragen i kärnverksamheten. Medarbetarna ska ha kunskaper om det systematiska arbetsmiljöarbetet och hur det stödjer en trygg miljö för medarbetare, ungdomar och klienter. Det ska finnas tydliga, säkerhetskapande rutiner och instruktioner som ska vara kända och följas av alla anställda.

Vi har fortsatt satsningen på en partsgemensam arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud. Utbildningen ökar förutsättningarna för kompetenshöjning och påbyggnad av kunskaper som skapar ett tryggare och tydligare arbetssätt. Utbildningarna genomförs i samverkan mellan personalavdelningen, centralt huvudskyddsombud och företagshälsovården. Vidare har ett partsgemensamt arbete med att ta fram en arbetsmiljöhandbok genomförts för att utifrån ett arbetsmiljöperspektiv ge medarbetare och chefer ökad kunskap och vägledning i praktisk hantering av arbetsmiljöfrågor.

### ETIK OCH BEMÖTANDE INOM SIS

Myndighetens etikansvariga har arbetat för att förankra den reviderade versionen av SiS etiska riktlinjer med värdeorden respekt, omtanke och tydlighet. Under våren deltog etikansvariga och deras etikorganisationer i kick off-konferenser inom respektive verksamhetsområde.

Etikansvariga har utvärderat sitt arbete med etik och bemötande. Vi har kommit en bra bit på väg men etikarbetet bedöms ha fått något bättre genomslag i hur personal bemöter ungdomar och klienter än i hur personal bemöter varandra. Samtliga arbetsplatser bör ha en etikorganisation med fler involverade och ledningsgrupperna behöver vara engagerade i etikarbetet.

Två ungdomshem har deltagit i ett pilotprojekt med etiskt certifikat. Institutionerna har haft möjlighet att arbeta för att uppfylla vissa uppsatta kriterier, antingen för en eller flera avdelningar eller för hela institutionen.

### NO POWER NO LOSE

Som ett led i SiS arbete med att förebygga och hantera hot och våld har myndighetens personalutbildning i konflikthantering, NPPL, utvecklats. Utvecklingsarbetet har genomförts av en arbetsgrupp och förankras kontinuerligt i en referensgrupp med bred representation i verksamheten.

NPPL ska tillgodose att personalen får tillräckliga kunskaper för att hantera situationer där risken för hot och våld är uppenbar. Fokus för NPPL är säkerhet och trygghet för såväl ungdomar och klienter som personal. Utvecklingsarbetet har inriktats på att uppdatera och komplettera NPPL enligt de principer och den metodik som rekommenderas i internationella kunskapsöversikter på området. Ett nytt utbildningsmaterial har tagits fram och prövats i pilotform i en personalutbildning och en instruktörsutbildning. Personalutbildningen i NPPL genomförs på institutionerna av lokala instruktörer. Institutionschefen avgör hur den lokala utbildningsorganisationen byggs upp och bemannas. Instruktörsutbildningen är fem dagar lång och avslutas med muntlig och skriftlig examination. Alla institutioner har utbildade instruktörer, i år har 127 instruktörer godkänts.

### INCIDENTER

En händelse som genom våld och hot lett till en skada eller som upplevts som hotfull benämns inom SiS "incident". Det är den medarbetare som har varit utsatt för incidenten som bedömer om händelsen har varit hotfull och om hen har känt sig illa berörd. Under året har 2016 tillbud, arbetsolyckor och incidenter rapporterats i SiS system för incidentrapportering. Antalet incidenter har ökat jämfört med tidigare år och en bidragande orsak är den ökade belastningen på kärnverksamheten. En annan orsak är troligen effekten av vår satsning på arbetsmiljöutbildning. Det finns idag en större medvetenhet hos skyddsombud och chefer om vikten av att rapportera tillbud och incidenter.

Vi har utökat möjligheten att skilja på tillbud och arbetsskador liksom om incidenten handlar om våld riktat mot medarbetare eller om våld mellan klienter eller ungdomar. Ändringarna stödjer arbetet med att förebygga hot- och våldssituationer samt tillbud och arbetsskador.

124 arbetsskador har anmälts till Försäkringskassan jämfört med 103 arbetsskador året innan.

**TABELL 30** Inrapporterade incidenter per verksamhetsområde

	2015		2014		2013	
	Antal	Antal per 1000 vård dygn	Antal	Antal per 1 000 vård dygn	Antal	Antal per 1 000 vård dygn
Ungdomsvården	1 492	6,5	978	5,4	748	3,8
Missbruksvården	522	3,2	245	1,6	206	1,5

Källa: Incidentrapporteringssystemet

**TABELL 31** SiS största personalgrupper 2015 samt institutionschefer, antal månads- och timavlönade personer\*, per kön

Befattningsbenämning	2015	2015, Andel kvinnor	2014	2013	2012	2011
Behandlingsassistent	2 690	40 %	2 384	2 326	2 276	2 294
Lärare	234	46 %	209	208	205	197
Avdelningsföreståndare	126	57 %	128	121	123	123
Biträdande avdelningsföreståndare	73	38 %	82	83	84	87
Sjuksköterska	83	89 %	76	79	78	81
Behandlingssekreterare	83	76 %	89	81	73	78
Psykolog	74	68 %	74	65	67	70
Institutionschef	36	44 %	35	36	35	35

Källa: Palasso

## Personalstruktur

Kritiska kärnkompetenser för SiS är bland annat behandlingsassistenter, lärare och sjuksköterskor. Behovet av behandlingsassistenter men även av övriga yrkeskategorier inom kärnverksamheten har ökat.

Totalt arbetar 3 961 personer inom SiS, varav 46 procent är kvinnor. Det råder jämn könsfördelning i flera av de stora befattningsgrupperna, till exempel inom grupperna avdelningsföreståndare och lärare. Kvinnodominerade grupper är sjuksköterska, behandlingssekreterare och psykolog. Gruppen biträdande avdelningsföreståndare är mansdominerad.

### LÄRARE

Fokus under 2015 har varit att säkra upp antalet behöriga och legitimerade lärare.

Den 1 december 2013 trädde kravet om lärarlegitimation i kraft. Den som anställdes före den 1 juli 2011 fick fram till den 30 juni 2015 ansvara för undervisning och betygssättning även utan legitimation. Undantagna från legitimationskravet är bland annat lärare i yrkesämnena.

Vi har utvecklat SiS skola och har trots svårigheter lyckats anställa fler behöriga lärare. Det krävs legitimation för lärare och förskolelärare för att självständigt få sätta betyg och för att kunna bli tillsvidareanställd. För att få undervisa krävs både legitimation och behörighet.

Andelen behöriga lärare inklusive lärare med utbildning i yrkesämnena har ökat successivt från år 2013 till 2015. Under 2015 tog 139 lärare ut sin legitimation. Motsvarande antal 2014 var 103. Totalt studerade 31 lärare under 2015, varav 15 lärare för att få grundläggande lärarutbildning och 16 lärare för att utöka befintlig behörighet.

Bland de lärare som räknas som icke behöriga finns även lärare utan yrkeslärarutbildningar som undervisar i yrkesämnena och som är undantagna från legitimationskravet.

**TABELL 32** Andel behöriga lärare

2015	2014	2013
75 %	67 %	61 %

\* I lärare ingår även pedagogiska ledare, rektorer, studie- och yrkesvägledare och instruktörer där det inte tydligt framgått att dessa inte utför undervisning eller betygssättning.



## Hälsa och sjuktal

Sjuktalet inom SiS har, precis som i samhället i övrigt, ökat. För att motverka detta har 100 chefer har gått SiS utbildning inom området rehabilitering. Syftet var att ge chefer kunskaper och verktyg för att hantera en ökande sjukfrånvaro och med tidiga insatser främja återgång till arbete.

Under året har 37 medarbetare ansökt och beviljats deltidspension. Detta som ett led i arbetet med att kunna behålla sin hälsa och arbeta fram till ordinarie pensionsålder.

Vi har drivit ett pilotprojekt som innebär att timanställda medarbetare som arbetar på schema själva kan gå in och lägga in sina arbetstider. På så sätt kan våra medarbetare påverka sina arbetstider och därmed även sin arbetsmiljö.

**TABELL 33** Sjukfrånvaro i procent av ordinarie tid, månadsanställd personal\*

	2015	2014	2013	2012	2011
Total sjukfrånvaro	8,8	8,1	6,9	7,0	6,8
varav andel långtidssjukfrånvaro, 60 dagar eller mer**	57,4	56,9	54,5	56,6	58,2
varav andel korttidssjukfrånvaro, 59 dagar eller färre**	42,7	43,1	45,5	43,5	41,8
Kvinnor	9,8	8,8	7,9	8,1	8,1
Män	7,9	7,5	5,9	6,1	5,7
Alla yngre än 30 år	5,7	4,7	4,5	3,6	4,0
Alla mellan 30 och 49 år	7,9	7,7	6,6	6,4	5,9
Alla 50 år och äldre	11,0	9,5	7,8	8,7	8,8
Missbruksvård	11,1	10,1	7,4	8,2	8,4
Ungdomsvård, inklusive sluten ungdomsvård	8,3	7,9	6,8	6,8	6,4

Källa: Palasso

\*Sjukfrånvaron har reviderats jämfört med årsredovisningarna 2011 och 2012 på grund av ett tidigare systemfel i redovisningssystemet. De första 14 dagarna i en sjukskrivning har tidigare räknats två gånger vilket innebär att sjukfrånvaron är lägre än vad som tidigare har redovisats.

\*\*Sättet att redovisa andelen långtidssjuka och korttidssjuka har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2011 eftersom vi har ändrat redovisningsprincipen.

# Ekonomi 2015

## INFORMATION AV VÄSENTLIG BETYDELSE

SiS gick in i 2015 med ett historiskt högt beläggningsläge. Efterfrågan har under året varit fortsatt mycket hög inom såväl ungdomsvård som missbruksvård. För att möta den stora efterfrågan har myndigheten ökat kapaciteten under året. Detta har medfört ökade kostnader och därmed negativ kapitalförändring.

## NY FINANSIERINGSMODELL

SiS har från och med 2015 en ny finansieringsmodell som består av två anslagposter. Anslagpost 1 utgår från ett inbördesförhållande mellan anslag och avgifter. Anslagpost 1 är avsedd att finansiera 31 procent av SiS vårdverksamhet inom ungdomsvård med stöd av LVU, och missbruksvård med stöd av LVM, medan avgifterna som tas ut från kommunerna finansierar 69 procent. Anslagpost 2 är avsedd att finansiera LSU-verksamheten till 100 procent.

Myndigheten redovisar under 2015 ett underskott på 17

mnkr i den avgiftsfinansierade verksamheten. Den främsta orsaken till underskottet är att avgifterna under 2015 beräknades utifrån villkoret 67 procent avgiftsfinansiering och 33 procent anslagsfinansiering utifrån de förutsättningar som gavs i budgetproposition (prop. 2014/15:1) och i regleringsbrev (s2014/8929/SAM). Vid regeringsbeslutet (S2015/04634/FST 2015-06-29) i juni 2015 hade myndigheten redan fastställt avgifterna för 2015 utifrån de tidigare villkoren.

Därutöver bör det tilläggas att myndigheten under året har ökat kapaciteten genom att bland annat öppna en ny institution och flera nya avdelningar samt gjort flera ombyggnader på befintliga institutioner för att öka antalet platser. Detta har också medfört ökade kostnader.

Myndigheten gick in i 2015 med ett anslagssparande på cirka 26 mnkr. I och med att den nya finansieringsmodellen infördes delades anslagssparandet upp mellan anslagpost 1 och anslagpost 2. Myndighetens utgående överförings-

TABELL 35 Översikt avgiftsfinansierad verksamhet, tkr

Avgiftsfinansierad verksamhet	Ungdomsvården	Missbruksvården	Totalt
Tidigare års över-/underskott	0	0	0
Intäkter av vårdavgifter	1 162 657	499 974	1 662 631
Intäkter av eftervård	15 580	0	15 580
<b>Totalt intäkter avgiftsfinansierad verksamhet</b>	<b>1 178 237</b>	<b>499 974</b>	<b>1 678 211</b>
Kostnader vårdavgifter	-1 179 045	-500 961	-1 680 006
Kostnader eftervård	-15 580		-15 580
<b>Totalt kostnader avgiftsfinansierad verksamhet</b>	<b>-1 194 625</b>	<b>-500 961</b>	<b>-1 695 586</b>
<b>Utfall</b>	<b>-16 388</b>	<b>-987</b>	<b>-17 375</b>
<b>Totalt ackumulerat över-/underskott</b>	<b>-16 388</b>	<b>-987</b>	<b>-17 375</b>

TABELL 36 Översikt anslagsfinansierad verksamhet, tkr

Verksamhet	Ungdomsvård	Missbruksvård	Summa
<b>Ingående överföringsbelopp</b>	<b>21 702</b>	<b>29 157</b>	<b>50 859</b>
<b>Indragning</b>	<b>-16 546</b>	<b>-7 900</b>	<b>-24 446</b>
Tilldelning i regleringsbrev, 09 04 006 Ramanslag ap. 1	482 395	251 871	734 266
Tilldelning i regleringsbrev, 09 04 006 Ramanslag ap. 2	145 888		145 888
<b>Årets tilldelning</b>	<b>628 283</b>	<b>251 871</b>	<b>880 154</b>
<b>Utgifter</b>	<b>-674 794</b>	<b>-225 132</b>	<b>-899 926</b>
Varav LVU/LVM	-529 715	-225 132	-754 847
Varav LSU	-145 079		-145 079
<b>Utgående överföringsbelopp</b>	<b>-41 355</b>	<b>47 996</b>	<b>6 641</b>
Varav LVU/LVM	-46 549	47 996	1 447
Varav LSU	5 194		5 194

belopp i den anslagsfinansierade verksamheten uppgår till cirka sju mnkr.

Orsaken till att överföringsbeloppet krymper är villkoret för anslagspost 1 och dess inbördes förhållande mellan den avgiftsfinansierade och anslagsfinansierade verksamheten. Högre beläggning och ökad kapacitet leder till att myndighetens kostnader stiger och därmed påverkas anslagspost 1 negativt.

## KOSTNADER OCH INTÄKTER

### Intäkter förutom anslag

Efterfrågan på platser har varit hög. Antalet fakturerade vård-dygn inom ungdoms- och missbruksvården ökade med 20 000 dygn, vilket motsvarar en ökning med 5 procent jämfört med 2014. Fakturerade vårdavgifter ökade med 95 mnkr till 1 678 mnkr, vilket motsvarar en ökning med 6 procent.

### Kostnader

SiS kostnader ökade med 205 mnkr till 2 608 mnkr. Personal-kostnaderna ökade totalt sett med 185 mnkr, 11 procent, till 1 926 mnkr. Av de ökade personalkostnaderna är 168 mnkr kopplade till kärnverksamheten, vilket motsvarar en ökning med 10 procent till 1 777 mnkr. Denna ökning kan förklaras av den höga beläggningen, ökad kapacitet och löneökningar. Ungdomsvårdens personalkostnader har ökat med 104 mnkr till 1 208 mnkr, slutna ungdomsvård har ökat med 5 mnkr till

100 mnkr och missbruksvårdens personalkostnader har ökat med 60 mnkr till 469 mnkr.

Personalkostnader för myndighetsgemensamma funktioner och omställning har ökat med 17 mnkr, 8 procent, till 148 mnkr. Ökningen kan förklaras framförallt av den negativa förändringen av semesterlöneskuld och ökade avsättningar för pensioner.

Kostnaderna för lokaler har ökat med cirka 2 mnkr. Kostnader för uthyrning av lokaler har ökat med 16 mkr medan övriga lokalkostnader för anpassning av lokaler har ökat med 12 mkr. Ökningen beror på att SIS har startat en ny institution och även ökat kapaciteten genom ombyggnader för att öka kapaciteten. Effekten av periodiseringskostnader för åren 2014-2015 innebär att ökningen totalt blir enbart 2 mkr. Utöver det så är elkostnaderna lägre 2015 jämfört med föregående år och de planerade ombyggnader som inte har direkt påverkan på kapacitet eller arbetsmiljö i snäv mening har prioriterats ner i det ansträngda läget. En del effektiviseringar av lokalbeståndet har också gjorts.

Driftskostnaderna har sammantaget ökat med 13 mnkr till 346 mnkr. Kärnverksamhetens driftskostnader uppgår till 225 mnkr, vilket är en ökning med 12 mnkr. Ökad kapacitet och den höga beläggningen har orsakat ökade kostnader för driften av verksamheten.

Konsultkostnaderna har ökat framförallt inom missbruksvården där inhyrd personal har använts i högre omfattning. Utöver konsultkostnader är det kostnader för ungdomar och

TABELL 37 Intäkter förutom anslag, mnkr

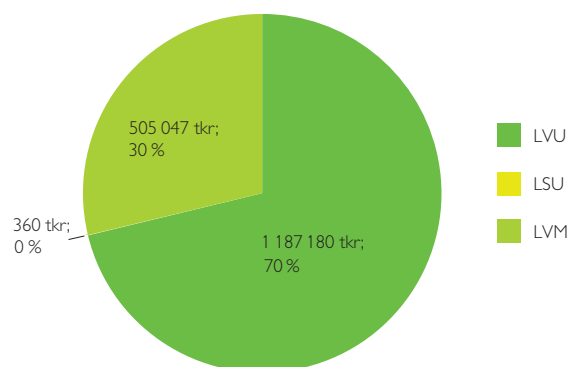
Intäkter förutom anslag	2015	2014	2013	2012	2011
Vårdavgifter Ungdomsvård	1 178	1 129	1 005	951	901
Vårdavgifter Missbruksvård	500	455	387	374	386
Vårdavgifter Summa	1 678	1 584	1 392	1 326*	1 287
Övriga intäkter och bidrag	23	21	26	30*	23
<b>Totalsumma</b>	<b>1 701</b>	<b>1 606</b>	<b>1 418</b>	<b>1 356</b>	<b>1 310</b>

\* Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012.

TABELL 38 Kostnader, mnkr

Kostnadslag	2015	2014	2013	2012	2011
Kostnader för personal	1 926	1 740	1 664	1 552	1 520
Kostnader för lokaler	306	304	312	295	276
Övriga driftskostnader	346	333	251	249	241
Finansiella kostnader	0	0	1	2	2
Avskrivningar och nedskrivningar	30	25	25	25	27
<b>Summa verksamhetens kostnader</b>	<b>2 608</b>	<b>2 402</b>	<b>2 253</b>	<b>2 123</b>	<b>2 066</b>
Lämnade bidrag	8	10	8	5	8
<b>Summa transfereringar</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>5</b>	<b>8</b>

FIGUR 6 Intäkter inklusive OH per verksamhet (tkr) och %



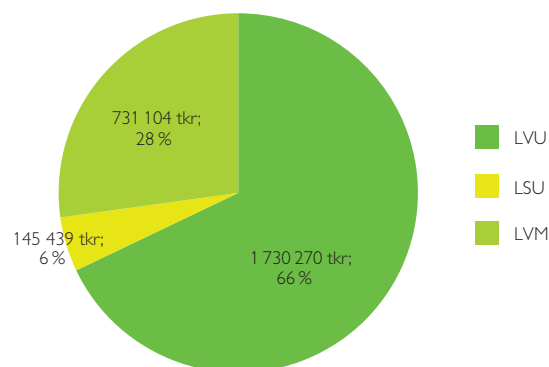
klienter, livsmedel och operationell leasing som har ökat inom kärnverksamheten.

Myndighetsgemensamma driftskostnader har ökat med 1 mnkr till 120 mnkr och beror främst på ökade kostnader med 6 mnkr för köpta tjänster (övergång av verksamhet till Statens service center och utveckling av verksamhetssystem).

## Ekonomiskt resultat, ungdomsvård (LVU, SoL)

Ungdomsvården har präglats av hög beläggning. I genomsnitt var 590 ungdomar intagna, vilket var 24 fler jämfört med 2014. Antalet fakturerade vård dygn ökade till 224 000, vilket motsvarar en ökning med 4 procent. Ökningen har varit störst inom SiS akuttjänst som ökade med 7 procent. Behandlingstjänsten ökade med 6 procent medan fakturerade vård dygn minskade för utredningstjänsten med 6 procent. Fakturerade vårdavgifter ökade med 49 mnkr till 1 178 mnkr. Ökningen

FIGUR 7 Kostnader inklusive OH per verksamhet (tkr) och %



kan främst förklaras av ökade vårdintäkter inom behandlingstjänster med 49 mnkr och akuttjänster med 36 mnkr.

Intäkten per fakturerat vård dygn på institution minskar med 9 kr till 5 442 kr. Det beror framför allt på minskade intäkter för vård med särskilda behov. Den höga beläggningen inom ungdomsvården avspeglas inte i samma utsträckning i en förändring av kostnad per fakturerat vård dygn på institution. Orsaken kan vara att uppstartskostnaderna i samband med öppnandet av en ny institution, Tyslinge, påverkat det genomsnittliga priset. Kostnaden per fakturerat vård dygn ökade med 122 kr till 7 965 kr.

TABELL 39 Resultat för ungdomsvård

Resultat	2015	2014	2013	2012	2011
Andel anslagsfinansiering	31 %	30 %	31 %	30 %	30 %
Andel avgiftsfinansiering	69 %	70 %	69 %	70 %	70 %
Intäkter från vårdavgifter (tkr)	1 177 974	1 129 306	1 004 848	951 319***	901 149
Övriga intäkter, inklusive OH (tkr)*	9 206	14 266	17 285	19 583***	
Kostnader, inklusive OH (tkr)*	1 730 270	1 637 737	1 500 793	1 401 146	1 315 805
Intäkt av vårdavgift/fakturerat vård dygn (kr), vård på institution (exklusive eftervård med mera)	5 442	5 451	5 280	5 074	
Kostnad inklusive OH/fakturerat vård dygn (kr), vård på institution (exklusive eftervård med mera)*	7 965	7 843	7 795	7 364	
Genomsnittligt intagna (antal)	590	566	522	513	514
Fakturerade vård dygn (antal)**	224 303	215 624	200 331	199 777	
varav fakturerade vård dygn, akut (antal)	72 178	67 625	57 914	53 111	45 034
varav fakturerade vård dygn, utredning (antal)	28 693	30 646	28 102	29 814	32 646
varav fakturerade vård dygn, behandling (antal)	114 420	108 317	104 354	104 907	110 055
varav eftervård med mera (antal)**	9 012	9 036	9 961	11 945	
Fakturerade vård dygn, akut (andel)**	32 %	32 %	29 %	27 %	
Fakturerade vård dygn, utredning (andel)**	13 %	14 %	14 %	15 %	
Fakturerade vård dygn, behandling (andel)**	51 %	50 %	52 %	52 %	
Eftervård med mera (andel)**	4 %	4 %	5 %	6 %	

\*Intäkter och kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vård dygn utfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelningsgrund.

\*\*Före 2012 redovisades inte antal vård dygn för eftervård vilket gör att dessa uppgifter saknas i tabellen.

\*\*\*Uppgiften har korrigerats jämfört med årsredovisningen 2012 på grund av att SiS har förändrat redovisningen och sedan 2013 redovisar samtliga vård dygn.

## Ekonomiskt resultat, slutna ungdomsvård

Beläggningen inom slutna ungdomsvård, som är helt anslagsfinansierad, ökade. I genomsnitt fanns 38 intagna, vilket var

sju fler jämfört med föregående år. Den slutna ungdomsvården kostade 145 mnkr, en ökning med 26 mnkr. Vårdrygnskostnaden var i genomsnitt 10 420 kr per vårdrygn, vilket är en minskning med 78 kr.

**TABELL 40** Resultat för slutna ungdomsvård

Resultat	2015	2014	2013	2012	2011
Andel anslagsfinansiering	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Övriga intäkter, inklusive OH (tkr)*	360	529	442	1 042**	
Kostnader, inklusive OH (tkr)*	145 439	118 554	164 140	164 207	178 891
Kostnad inklusive OH/vårdrygn (kr)*	10 420	10 498	16 811	10 480	8 153
Genomsnittligt intagna (antal)	38	31	27	43	60
Vårdrygn (antal)	13 958	11 293	9 764	15 668	21 942

\*Intäkter och kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vårdrygnsutfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelingsgrund.

\*\*Uppgiften har korrigerats jämfört med tidigare årsredovisningar.

## Ekonomiskt resultat, missbruksvård

Missbruksvården var den verksamhet där efterfrågan ökade som mest under 2015. I genomsnitt fanns 356 intagna, en ökning med 26. Antalet fakturerade vårdrygn ökade med

6 procent till nästan 166 000. Vårdintäkterna ökade med 10 procent till 500 mnkr. Intäkten per vårdrygn ökade med 106 kr jämfört med föregående år.

Verksamhetens kostnader ökade med 72 mnkr till 728 mnkr. Kostnaden per fakturerat vårdrygn ökade med 215 kr.

**TABELL 41** Resultat för missbruksvård

Resultat	2015	2014	2013	2012	2011
Andel anslagsfinansiering	31 %	30 %	36 %	34 %	32 %
Andel avgiftsfinansiering	69 %	70 %	64 %	66 %	68 %
Intäkter från vårdavgifter (tkr)	499 973	455 186	386 836	374 451***	385 727
Övriga intäkter, inkl. OH (tkr)*	5 074	6 481	8 229	9 344***	
Kostnader, inkl. OH (tkr)*	731 104	655 661	595 404	563 426	579 751
Intäkt av vårdavgift/fakturerat vårdrygn (kr)	3 050	2 944	2 943	2 798***	
Kostnad inkl. OH/fakturerat vårdrygn (kr)*	4 414	4 181	4 436	4 107***	
Genomsnittligt intagna (antal)	291	330	291	289	310
Fakturerade vårdrygn (antal)**	165 615	156 815	134 232	137 180***	
varav fakturerade vårdrygn, 13 § LVM (antal)	8 865	10 980	9 570	10 023	10 732
varav fakturerade vårdrygn, 4 § LVM (antal)	120 900	108 352	93 813	91 923	97 886
varav fakturerade vårdrygn, frivillig vård (antal)	343	1 198	2 708	3 893	4 610
varav 27 § LVM med mera (antal)**	35 506	36 285	28 141	31 341	
Fakturerade vårdrygn, 13 § LVM (andel)**	5 %	7 %	7 %	7 %	
Fakturerade vårdrygn, 4 § LVM (andel)**	73 %	69 %	70 %	67 %	
Fakturerade vårdrygn, frivillig vård (andel)**	0 %	1 %	2 %	3 %	
27 § LVM med mera (andel)**	22 %	23 %	21 %	23 %	

\*Intäkter och kostnader som inkluderar OH är från och med 2012 fördelade med vårdrygnsutfall per verksamhet som bas, tidigare användes planerade platser per verksamhet som fördelingsgrund.

\*\*Före 2012 redovisades inte antal vårdrygn för § 27 vilket gör att dessa uppgifter saknas i tabellen.

\*\*\*Uppgiften har korrigerats jämfört med tidigare årsredovisningar på grund av att SIS har förändrat redovisningen och från och med nu redovisar samtliga vårdrygn.



# Sammanställning av väsentliga uppgifter

Tkr	2015	2014	2013	2012	2011
Beviljad låneram i Riksgäldskontoret	110 000	117 500	105 000	86 000	120 000
Utnyttjad låneram vid räkenskapsårets slut	79 835	68 958	58 598	55 647	52 613
Beviljad kontokredit hos Riksgäldskontoret	218 309	218 309	218 309	170 604	220 604
Maximalt utnyttjad kontokredit under året	0	0	5 372	70 032	59 476
Räntekostnader på räntekonto hos Riksgäldskontoret	0	0	1	84	39
Ränteintäkter på räntekonto hos Riksgäldskontoret	123	477	552	654	1 269
Totala avgiftsintäkter	1 688 763	1 596 204	1 410 972	1 346 132	1 304 619
Enligt resultatbudget i regleringsbrev	1 535 435	1 387 000	1 339 000	1 299 000	1 186 201
Beviljad anslagskredit 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	26 420	26 344	25 318	25 433	58 488
Ap1	22 062				
Ap2	4 392				
Utnyttjad anslagskredit 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	0	0	0	0	0
Ap1	0				
Ap2	0				
Summa anslagssparande 09 06 001 Statens institutionsstyrelse	6 641	50 859	9 996	58 426	2 462
Ap1	1 447				
Ap2	5 194				
Intecknade belopp	0	0	0	0	0
Bemyndiganden	0	0	0	0	0
Antal årsarbetskrafter	3 472	3 274	3 146	3 044	3 066
Medelantal anställda	3 848	3 606	3 499	3 448	3 462
Driftkostnad per årsarbetskraft **	742	726	708	689	665
Årets kapitalförändring	-17 375	0	0	0	0
Balanserad kapitalförändring	0	0	0	0	0

\*) Uppgifterna 2010 har räknats om för att inkludera timavlönad anställd personal.

\*\*) Uppgifterna har räknats om eftersom antal årsarbetskrafter ändrats (se \* ovan).

# Finansiell redovisning

## Resultaträkning

tkr	2015	2014
<b>VERKSAMHETENS INTÄKTER</b>		
Intäkter av anslag	888 425	796 321
Intäkter av avg. & andra ers. (not 1)	1 688 763	1 596 204
Intäkter av bidrag (not 2)	12 292	8 791
Finansiella intäkter (not 3)	308	773
<b>SUMMA VERKSAMHETENS INTÄKTER</b>	<b>2 589 789</b>	<b>2 402 090</b>
<b>Verksamhetens kostnader</b>		
Kostnader för personal (not 4)	-1 925 661	-1 740 481
Kostnader för lokaler	-305 792	-304 134
Övriga driftkostnader (not 5)	-345 884	-332 555
Finansiella kostnader (not 6)	-278	-364
Avskrivningar och nedskrivningar	-29 550	-24 556
<b>SUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER</b>	<b>-2 607 164</b>	<b>-2 402 090</b>
<b>Verksamhetsutfall</b>	<b>-17 375</b>	<b>0</b>
<b>Transfereringar</b>		
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	8 425	9 863
Lämnade bidrag (not 7)	-8 425	-9 863
<b>Saldo transfereringar</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING</b>		
Årets kapitalförändring (not 8)	-17 375	0
<b>SUMMA ÅRETS KAPITALFÖRÄNDRING</b>	<b>-17 375</b>	<b>0</b>



## Balansräkning

tkr	2015-12-31	2014-12-31
<b>TILLGÅNGAR</b>		
<b>Immateriella anläggningstillgångar (not 9)</b>		
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	0
<b>Summa immateriella anläggningstillgångar</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
<b>Materiella anläggningstillgångar (not 9)</b>		
Förbättringsutgifter på annans fastighet	29 880	24 433
Maskiner, inventarier, installationer mm	55 180	57 554
Pågående nyanläggningar	0	3 745
Förskott avs. materiella anläggningstillgångar	41	439
<b>Summa materiella anläggningstillgångar</b>	<b>85 101</b>	<b>86 170</b>
<b>Kortfristiga fordringar</b>		
Kundfordringar	194 254	233 854
Fordringar hos andra myndigheter (not 10)	33 310	39 809
Övriga kortfristiga fordringar	1 384	1 239
<b>Summa kortfristiga fordringar</b>	<b>228 948</b>	<b>274 903</b>
<b>Periodavgränsningsposter (not 11)</b>		
Förutbetalda kostnader	80 169	70 673
Övriga upplupna intäkter	0	-42
<b>Summa periodavgränsningsposter</b>	<b>80 169</b>	<b>70 631</b>
<b>Avräkning med statsverket</b>		
Avräkning med statsverket (not 12)	6 192	-54 700
<b>Summa avräkning med statsverket</b>	<b>6 192</b>	<b>-54 700</b>
<b>Kassa och bank</b>		
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	8 653	142 472
Kassa och bank	0	213
<b>Summa kassa och bank</b>	<b>8 653</b>	<b>142 685</b>
<b>SUMMA TILLGÅNGAR</b>	<b>409 063</b>	<b>519 689</b>

tkr	2015-12-31	2014-12-31
<b>KAPITAL OCH SKULDER</b>		
<b>Myndighetskapital (not 13)</b>		
Statskapital	141	81
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	-17 375	0
<b>Summa myndighetskapital</b>	<b>-17 234</b>	<b>81</b>
<b>Avsättningar (not 14)</b>		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21 242	13 966
Övriga avsättningar	-633	2 845
<b>Summa avsättningar</b>	<b>20 609</b>	<b>16 811</b>
<b>Skulder mm</b>		
Lån i Riksgäldskontoret (not 15)	79 836	68 958
Kortfristiga skulder till andra myndigheter (not 16)	46 108	46 023
Leverantörskulder (not 17)	77 603	182 326
Övriga kortfristiga skulder (not 18)	30 998	31 677
<b>Summa skulder m.m.</b>	<b>234 544</b>	<b>328 984</b>
<b>Periodavgränsningsposter (not 19)</b>		
Upplupna kostnader	169 650	169 272
Oförbrukade bidrag	1 493	4 540
<b>Summa periodavgränsningsposter</b>	<b>171 143</b>	<b>173 813</b>
<b>SUMMA KAPITAL OCH SKULDER</b>	<b>409 063</b>	<b>519 689</b>
<b>ANSVARSFÖRBINDELSER</b>		
Projekteringsgarantier (not 20)	6 100	2 200
<b>Summa Ansvarsförbindelser</b>	<b>6 100</b>	<b>2 200</b>

# Anslagsredovisning

tkr

## Redovisning mot anslag 2015

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
<b>09 04 006 Ramanslag</b>							
ap1 Statens institutionsstyrelse	50 859	734 266	-4 385	-24 446	756 294	-754 847	1 447
ap2 Statens institutionsstyrelse – sluten ungdomsvård		145 888	4 385		150 273	-145 079	5 194
<b>Summa</b>	<b>50 859</b>	<b>880 154</b>		<b>-24 446</b>	<b>906 567</b>	<b>-899 926</b>	<b>6 641</b>

### Indragning

Avslutat anslag 09 04 006 003 Särskilt avsatta medel 20 000 tkr har återbetalats 2015.

Indragning av anslag 09 04 006 001 på 24 446 tkr har återbetalats 2015.

### Anslagskredit

SiS får utöver tilldelat anslagsbelopp disponera en anslagskredit avseende ap1 på högst 22 062 tkr och på ap2 på högst 4 392 tkr.

### Finansiering av anläggningstillgångar

Av låneramen på 110 000 tkr har SiS utnyttjat 79 836 tkr.

### Räntekonto

Saldot på räntekontot är 8 653 tkr. Kreditutrymmets storlek är 218 309 tkr.

## Redovisning mot anslag år 2014

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
<b>09 04 006 Ramanslag</b>						
001 Statens institutionsstyrelse	9 996	878 119		888 115	-837 256	50 859
003 Särskilt avsatta medel	20 000		- 20 000			
<b>Summa</b>	<b>29 996</b>	<b>878 119</b>	<b>-20 000</b>	<b>888 115</b>	<b>-837 256</b>	<b>50 859</b>

## Tilläggsupplysningar

### Tillämpade redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Redovisningen följer förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring.

Gränsen för periodisering är 50 000 kronor.

### Ny finansieringsmodell

SiS har från och med 2015 en ny finansieringsmodell.

Se avsnitt *Ekonomi 2015*.

### Värdering av tillgångar och skulder

Tillgångar har värderats individuellt och tagits upp med de belopp som beräknas inkomma.

Värdering av skulder har skett till bokfört värde.

### Anläggningstillgångar

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 000 kronor samt en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen. Förbättringsutgifter på annans fastighet är redovisade under anläggningstillgångar.

I posten anläggningstillgångar ingår redovisning av Kulturtillgångar. I posten anläggningstillgångar redovisas även pågående nyanläggningar.

### Myndighetskapital

Posten myndighetskapital består av redovisade kulturtillgångar under statskapital och kapitalförändring enligt resultaträkning.

### Brytdag

Brytdag för den löpande bokföringen av affärshändelser var den 5 januari 2016.

## Noter till resultat- och balansräkningen

tkr

### NOT 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

	2015-12-31	2014-12-31
Vårdavgifter	1 679 111	1 584 492
Andra ersättningar	9 012	11 046
Realisationsvinst vid försäljning av anläggningstillgångar	641	666
	1 688 763	1 596 204

SIS hade inga intäkter av avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen.

### NOT 2 Intäkter av bidrag

	2015-12-31	2014-12-31
Stat	11 218	7 729
Övriga	1 074	1 062
	12 292	8 791

### NOT 3 Finansiella intäkter

	2015-12-31	2014-12-31
Ränteutgifter räntekonto Riksgäldskontoret	123	477
Övriga ränteutgifter	155	156
Övriga finansiella intäkter	30	140
	308	773

### NOT 4 Kostnader för personal

	2015-12-31	2014-12-31
Lönekostnader exkl. sociala avgifter	-1 329 701	-1 216 009
Periodiserade lönekostnader exkl. sociala avgifter	5 547	10 395
Periodiseringskonto semesterlöneskuld exkl. sociala avgifter	-9 560	-100
Övriga personalkostnader	-591 041	-544 623
Pensionsavsättning inkl. särskild löneskatt	-906	9 856
	-1 925 661	-1 740 481

Generaldirektörens lön inkl. förmåner fastställs av regeringen. Generaldirektören omfattas av gällande kollektivavtal när det gäller pensionsförmåner. Därutöver finns inga andra avtalade framtida åtaganden.

### Följande ersättningar och uppdrag har utgått under perioden:

	2015-12-31	2014-12-31
Ersättningar till GD och insynsrådet år 2015		Uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag
Kent Ehliasson (lön inkl. förmåner som GD)	1 359	-
Martin Bergström	4	-
Helena Bouveng	4	-
Lena Eidevall	4	-
Christer Engelhardt t.o.m. 201503		-
Hans Hoff fr.o.m. 201511		-
Bengt Germundsson t.o.m. 201503		Strandskyddsdelegationen
		Utredare 2008 års tandvårdsreform
		Markaryds Industribyggnads AB
		Markaryds Turist & Fritid AB
		Fastighetsaktiebolaget Södergård
		Barstolen Fastighets AB
Beatrice Hopstadius	4	-
Camilla Jansson fr.o.m. 201511		Upplands-Bro kommunföretag AB
Håkan Leifman	4	Systembolaget AB

Uppgifter om sjukfrånvaro finns i resultatredovisningen.

**NOT 5 Övriga driftkostnader**

	2015-12-31	2014-12-31
Övriga driftkostnader	345 779	-330 087
Realisationsförlust vid försäljning av anläggningstillgångar	105	-2 468
	-345 884	-332 555

**NOT 6 Finansiella kostnader**

	2015-12-31	2014-12-31
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	0	-289
Räntekostnader räntekonto Riksgäldskontoret	-113	0
Övriga räntekostnader	-159	-71
Övriga finansiella kostnader	-6	-4
	-278	-364

**NOT 7 Lämnade bidrag**

	2015-12-31	2014-12-31
Bidrag till landsting	-800	-900
Bidrag till statliga myndigheter	-7 625	-8 953
Bidrag till ideella föreningar	0	-10
	-8 425	-9 863

Bidrag till universitet och högskolor ingår i posten bidrag till statliga myndigheter.

**NOT 8 Årets kapitalförändring**

Årets kapitalförändring består av underskott av den avgiftsfinansierade verksamheten.

**NOT 9 Anläggningstillgångar 2015-12-31**

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 Tkr och en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen.

Immateriella tillgångar avser rättigheter för mjukvara och licenser i datasystem.

**Avskrivningstider för anläggningstillgångar;**

Övertaget från tidigare huvudmän	3 år
Datorer; Rättigheter	3 år
Transportmedel	5 år
Maskiner; Inventarier	5 år
Förbättringsutm. annans fastighet	5 år

Anskaffningsvärden	Pågående nyanläggningar	Kultur-tillgångar	Nyttjande-rätter	Förbättr.utm. på annans fastighet	Maskiner & teknisk utrustning	Inventarier	Datorer	Transport-medel	Övertaget från gamla huvudmän	TOTALT
Anskaffningar IB	3 745	81	8 176	150 800	48 132	65 441	20 722	68 242	4 036	369 375
Årets anskaffning		60		15 078	5 105	5 319	478	7 163		33 203
Årets aktivering	-3 745									-3 745
Årets utrang./försäljn.				-1 254	-862	-5 524	-3 692	-7 575		-18 907
Anskaffningar UB		141	8 176	164 625	52 375	65 237	17 509	67 829	4 036	379 927
Ack avskrivningar IB			-8 176	-126 368	-27 688	-52 034	-15 932	-49 412	-4 036	-283 644
Årets avskrivningar				-9 631	-6 420	-4 233	-2 365	-6 892		-29 540
Årets avskr. utrang./försäljn.				1 254	862	5 427	3 692	7 082		18 317
Ack avskrivningar UB			-8 176	-134 745	-33 245	-50 840	-14 605	-49 221	-4 036	-294 867
<b>Bokfört värde</b>		<b>141</b>		<b>29 880</b>	<b>19 129</b>	<b>14 398</b>	<b>2 904</b>	<b>18 608</b>		
<i>Immat tillgångar</i>										
<i>Förb.utm. annans fastighet</i>				29 880						29 880
<i>Maskiner, inventarier mm</i>		141			19 129	14 398	2 904	18 608		55 180
<i>Pågående nyanläggningar</i>										
<i>Förskott materiella anl.tillg.</i>	41									41
										<b>85 101</b>

**NOT 9 Anläggningstillgångar 2014-12-31**

Inventarier och rättigheter med ett anskaffningsvärde på minst 20 Tkr och en ekonomisk livslängd om minst tre år upptas som anläggningstillgång i balansräkningen.

Immateriella tillgångar avser rättigheter för mjukvara och licenser i datasystem.

**Avskrivningstider för anläggningstillgångar;**

Övertaget från tidigare huvudmän	3 år
Datorer; Rättigheter	3 år
Transportmedel	5 år
Maskiner; Inventarier	5 år
Förbättringsutg. annans fastighet	5 år

Anskaffningsvärden	Pågående nyanläggningar	Kultur-tillgångar	Nyttjanderätter	Förbättr.utg. på annans fastighet	Maskiner & teknisk utrustning	Inventarier	Datorer	Transportmedel	Övertaget från gamla huvudmän	TOTALT
Anskaffningar IB	2 233	81	8 216	150 913	36 969	69 541	20 038	64 782	4 606	357 378
Årets anskaffning	3 745			9 831	12 190	9 834	3 913	10 336		49 850
Årets aktivering	-2 233									-2 233
Årets utrang./försäljn.			-39	-9 944	-1 027	-13 934	-3 229	-6 877	-570	-35 620
Anskaffningar UB	3 745	81	8 176	150 800	48 132	65 441	20 722	68 242	4 036	369 375
Ack avskrivningar IB			-8 066	-125 500	-23 208	-63 228	-17 556	-49 704	-4 606	-291 866
Årets avskrivningar			-149	-8 513	-5 466	-2 684	-1 605	-6 137		-24 554
Årets avskr. utrang./försäljn			39	7 645	986	13 878	3 229	6 429	570	32 776
Ack avskrivningar UB			-8 176	-126 368	-27 688	-52 034	-15 932	-49 412	-4 036	-283 644
<b>Bokfört värde</b>	<b>3 745</b>	<b>81</b>		<b>24 433</b>	<b>20 444</b>	<b>13 408</b>	<b>4 791</b>	<b>18 830</b>		
<i>Immat tillgångar</i>										
<i>Förb.utg. annans fastighet</i>				24 433						24 433
<i>Maskiner, inventarier mm</i>		81			20 444	13 408	4 791	18 830		57 554
<i>Pågående nyanläggningar</i>	3 745									3 745
<i>Förskott materiella anl.tillg.</i>	439									439
										<b>86 170</b>



**NOT 10 Fordringar hos andra myndigheter**

	2015-12-31	2014-12-31
Fordran hos andra myndigheter utgörs av:		
Momsfordringar	33 212	39 667
Övriga fordringar	98	142
	<b>33 310</b>	<b>39 809</b>

**NOT 11 Periodavgränsningsposter**

	2015-12-31	2014-12-31
<b>Förutbetalda kostnader</b>		
<i>Förutbetalda kostnader icke statliga</i>		
Hyror	63 684	57 583
Övrigt	16 484	13 090
	<b>80 169</b>	<b>70 673</b>
Upplupna bidragsintäkter	<b>0</b>	<b>0</b>
Övriga upplupna intäkter	0	-42

**NOT 12 Avräkning med statsverket**

	2015-12-31	2014-12-31
<b>Anslag i räntebärande flöde</b>		
<i>Ingående balans</i>	-70 859	-29 996
Redovisat mot anslag	899 926	837 256
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-880 154	-878 119
Återbetalning av anslagsmedel	44 446	0
<i>Fordringar/Skulder avseende anslag i räntebärande flöde</i>	-6 641	-70 859
<b>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</b>		
<i>Ingående balans</i>	15 909	46 981
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-3 076	-31 072
<i>Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag</i>	12 833	15 909
<b>Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto</b>		
<i>Ingående balans</i>	250	0
Inbetalningar i icke räntebärande flöde	0	611
Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-250	-361
<i>Fordringar/Skulder på statens centralkonto</i>	0	250
<i>Saldo</i>	6 192	-54 700

**Indragning**

Avslutat anslag 09 04 006 003. Särskilt avsatta medel 20 000 tkr har återbetalats 2015.

Indragning av anslag 09 04 006 001 på 24 446 tkr har återbetalats 2015.

**NOT 13 Myndighetskapital**

	Stats- kapital	Kapitalförändring enligt resultat- räkningen	Summa
Utgående balans 2014	81		
Ingående balans 2015	81		81
Kulturtillgångar	60		60
Årets kapitalförändring		-17 375	-17 375
Summa årets förändring	60	-17 375	-17 234
Utgående balans 2015	141	-17 375	-17 234

**NOT 14 Avsättningar**

	2015-12-31	2014-12-31
<b>Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser</b>		
<i>Pensioner</i>		
Ingående avsättning	13 966	20 780
+ årets pensionskostnader	12 257	244
- årets pensionsutbetalning	-4 981	-7 058
Utgående avsättning	21 242	13 966

I posten *Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser* har gjorts avsättningar för sådana pensionsförpliktelser som myndigheten svarar för samt särskild löneskatt baserad på pensionsförpliktelsens storlek.

**Övriga avsättningar**

<i>Kompetensutveckling</i>		
Ingående avsättning	2 845	2 933
+ årets avsättning	3 991	3 648
- årets beslut	-7 469	-3 737
Utgående avsättning	-633	2 845
Övriga avsättningar	-633	2 845

Beträffande kompetensutvecklingsmedel har beslut fattats med 633 tkr utöver ram avseende framtida utbetalningar.

**NOT 15 Lån i Riksgäldskontoret**

	2015-12-31	2014-12-31
Beviljad låneram	110 000	117 500
Ingående balans	68 958	58 598
Nyupptagna lån	40 880	37 231
Årets amorteringar	-30 002	-26 872
Summa skuld till Riksgäldskontoret	79 836	68 958

**NOT 16 Kortfristiga skulder till andra myndigheter**

	2015-12-31	2014-12-31
Balansposten består av		
Premier till SPV, arbetsgivaravgift	35 382	34 728
Övriga skulder	10 726	11 296
	46 108	46 023

**NOT 17 Leverantörsskulder**

	2015-12-31	2014-12-31
Leverantörsskulder	77 603	182 326

Förändringen i posten beror framförallt på att hyresfakturor på cirka 70 mnkr betalades i december 2015. Motsvarande fakturor fanns bland leverantörsskulden 2014.

**NOT 18 Övriga kortfristiga skulder**

	2015-12-31	2014-12-31
Övriga skulder		
Preliminär skatt	30 892	31 372
Övriga skulder	105	306
	30 998	31 677

**NOT 19** Periodavgränsningsposter

	2015-12-31	2014-12-31
<i>Upplupna kostnader</i>		
Semesterlöneskuld	79 922	70 362
Kompskuld	5 192	4 384
Skuld semestertillägg	1 602	1 669
Nya beslut TA-medel, ej pension	1 197	681
Skuld lönekostnad	28 849	34 874
Uppskattad löneskuld	0	308
Upplupna kostnader statliga	374	282
Övriga upplupna kostnader	2 985	8 588
Upplupna sociala avgifter	49 529	48 125
	<b>169 650</b>	169 272
<i>Oförbrukade bidrag</i>		
Bidrag från annan statlig myndighet	1 647	4 689
Bidrag från övriga	-153	-148
	<b>1 493</b>	4 540

**NOT 20** Ansvarsförbindelser

	2015-12-31	2014-12-31
<i>Projekteringsgarantier Specialfastigheter</i>		2 200
SiS LVM-hem Gudhemsgården	1 400	-
SiS ungdomshem Hässleholm	2 500	-
SiS ungdomshem Ljungaskog	2 200	-
	<b>6 100</b>	2 200

Beslut av regeringen har inkommit vilket medför att tidigare projekteringsgarantier ingår i de nya hyresavtalen. Avtalen börjar gälla när den avtalade byggproduktionen är besiktigad och vi har tagit lokalerna i anspråk.

# Intygande om intern styrning och kontroll

SiS verksamhet omfattas av förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll. Med intern styrning och kontroll avses den process som ska se till att vi med rimlig säkerhet fullgör kraven på att

- verksamheten bedrivs effektivt
- verksamheten bedrivs enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen
- verksamheten redovisas på ett tillförlitligt sätt och rättvisande sätt
- myndigheten hushållar väl med statens medel.

## Processen för intern styrning och kontroll

SiS målsättning är att den interna styrningen och kontrollen ska vara betryggande och väl integrerad i ordinarie planerings- och uppföljningsprocess. Vi ser en tydlig koppling mellan våra verksamhetsmål och väsentliga risker. Verksamhetsområden och avdelningar genomför aktiviteter som tillsammans ska hjälpa oss att nå målen och hantera riskerna. Dessa aktiviteter följs upp regelbundet.

Generaldirektörens bedömning avseende intern styrning och kontroll 2015 baseras bland annat på den löpande uppföljningen av SiS väsentliga risker. Vidare har samtliga avdelningsdirektörer och verksamhetsdirektörer bedömt att den interna styrningen och kontrollen inom deras ansvarsområde är betryggande.

Under året har vi arbetat med de förbättringsområden som omnämndes i årsredovisningen 2014: möjlighet att ställa om kapaciteten, förhindrande av drogförekomst och utveckling av kontinuitetsplanering.

Framförallt har den höga efterfrågan inneburit ett stort fokus på möjligheten att öka vår kapacitet avseende platser.

Vi har startat ett projekt som kommer att fortsätta år 2016. Projektet består av olika insatser för att vi ska kunna utöka på redan befintliga institutioner, etablera nya institutioner och säkra rekrytering och bemanning.

För att förhindra drogförekomst på våra LVM-hem har vi genomfört aktiviteter utifrån vår handlingsplan för minskad drogförekomst. Planen omfattar bland annat lokala rutiner som genomsökning av lokaler och rastgårdar och rutiner vid besök. Vi har också genomfört utbildningar i de särskilda befogenheter som stödjer drogfrihet på institutionerna.

Arbetet med SiS kontinuitetsplanering har pågått under året och beräknas bli klar under 2016.

Min bedömning är att myndigheten har vidtagit erforderliga åtgärder för att kunna hantera de utmaningar vi står inför. I första hand handlar det om att vår kapacitet ska vara tillräcklig för att vi ska kunna utföra vårt samhällsuppdrag att omedelbart kunna anvisa plats. En förutsättning är att nödvändiga resurser för detta säkerställs.

## Mitt ställningstagande

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Jag bedömer att den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten är betryggande.

Stockholm den 18 februari 2016



Kent Ehliasson  
Generaldirektör

# Bilagor

## Forskningsprojekt som fått medel 2015

### Nya projekt

Forskningsprojekt	Syfte	Mottagare	Belopp (tkr)
Akutavdelningar på särskilda ungdomshem. En studie av akutpraktiken ur personalens, de ungas och socialtjänstens perspektiv.	Att undersöka och analysera den specifika praktik som äger rum på de särskilda ungdomshemmens akutavdelningar:	Lina Ponnert Lunds universitet	475
Systematisk internationell översikt av resultat/utfall efter vård/behandlingsinsatser; givet i enlighet med lagar om tvångsvård, av vuxna personer med missbruks- eller beroendeproblem.	Att genom en systematisk internationell litteraturöversikt undersöka utfall och resultat av tvångsvård av vuxna personer med missbruks- eller beroendeproblem samt att genom denna undersöka hur dessa utfall och resultat är relaterade till lagtyp och till vårdens utformning och längd.	Magnus Israelsson Mittuniversitetet	650

## Fortsättningsanslag

Forskningsprojekt	Syfte	Mottagare	Belopp (tkr)
Våldets förgrund och bakgrund. Sekventiella och institutionella perspektiv på våldsfall i ungdomsvård.	Att analysera våldsutfall i statlig ungdomsvård. Detta genom att belysa våldet som en process mellan människor i interaktion och uppmärksamma våldsfallens inbäddning i en vidare kontext, till exempel regler, rutiner, personaltäthet och fysiska strukturer.	David Wästerfors Lunds universitet	550
Hanteringen av hot och våld inom tvångsvården av unga – etik, bemötande och säkerhet.	Att förstå hur personalen förhåller sig till etik, bemötande och säkerhet i möten med unga inom tvångsvården.	Lars Kjellin Örebro läns landsting	800
Hälsokontroll för skolpliktiga SiS-ungdomar.	Att undersöka förekomsten av ofullständig vaccinering, indikationer på somatiska hälsoproblem och indikationer på karies som kräver tandvård hos skolpliktiga SiS-ungdomar.	Bo Vinnerljung Stockholms universitet	1100
Kostnadseffektivt lärande av motive- rande samtal (MI) och kvalitetssäkring av samtalen.	Att inom ramen för SiS införande av MI undersöka om grundutbildning i MI är tillräckligt för att deltagarna ska uppnå en rekommenderad kompetensnivå i metoden.	Lars Forsberg Karolinska institutet	750
Före och efter ungdomshemmet. Livsförlopp hos personer för vilka sökts plats på ungdomshem i Stock- holm åren 1990–1995 samt deras anhöriga.	Att studera livsförloppet hos individer som har placerats på § 12-hem, från födelsen fram till idag. I fokus står upphö- rande respektive fortsättande av antisociala beteenden.	Jerzy Sarnacki Stockholms univer- sitet	500
Psykiatrisk samsjuklighet inom LVM- vården: ökad kunskap för ett främjat och integrerat omhändertagande på individ- och systemnivå.	Att kartlägga genomförbarheten och hållbarheten av två psykosociala och psykoedukativa behandlingsalternativ i LVM-vården.	Ingrid Rystedt Karlstads universitet	1100
Behandling och långtidsuppföljning av vuxna med ADHD som vårdas inom LVM-vård.	Att utvärdera effekterna av gruppbaserad färdighetsträning, baserad på dialektisk beteendeterapi, för vuxna med ADHD som vårdas enligt LVM.	Tatja Hirvikoski Karolinska institutet	500
Barnets bästa när barn begått allvar- liga brott.	Att studera om, och i så fall hur, samhällets reglering och hantering av unga som begår allvarliga brott sker utifrån barnets bästa.	Michael Tärnfalk Stockholms universitet	500

## Publicerade rapporter

Rapport nummer	Titel	Författare
1 2015	SiS-placerade ungdomars problematik i relation till andra ungdomar. En jämförelse med referensdata insamlade med ADAD 2010.	Helene Ybrandt Stefan Nordqvist
2 2015	När utredning skapar möjligheter. Överlämning av psykologutredningar till socialsekreterare, klienter och personal vid två LVM-institutioner.	Mats Fridell Robert Holmberg Ylva Benderix
3 2015	Forskningsprojekt finansierade av Statens institutionsstyrelse, SiS.	
4 2015	Ungdomar intagna på SiS särskilda ungdomshem 2013. En tabellsammanställning av ADAD inskrivningsintervju.	

## Vårdavgifter

Vårdavgifter ungdomsvård	Avgift 2015	Avgift 2014
Akutverksamhet 3 § LVU, öppen avdelning	4 600	4 500
Akutverksamhet kat. 1, öppen avdelning	7 300	7 300
Akutverksamhet kat. 2, öppen avdelning	10 600	10 800
Akutverksamhet kat. 3, öppen avdelning	individuellt, > 10 600	individuellt, > 10 800
Akutverksamhet, läsbar avdelning	5 200	5 000
Akutvård kat. 1 läsbar avdelning	7 900	7 800
Akutverksamhet kat. 2, läsbar avdelning	11 200	11 300
Akutverksamhet kat. 3, läsbar avdelning	individuellt, > 11 200	individuellt, > 11 300
Utredningsverksamhet 3 § LVU, öppen avdelning	5 100	5 000
Utredningsverksamhet kat. 1, öppen avdelning	7 800	7 800
Utredningsverksamhet kat. 2, öppen avdelning	11 100	11 300
Utredningsverksamhet kat. 3, öppen avdelning	individuellt, > 11 100	individuellt, > 11 300
Utredningsverksamhet, läsbar avdelning	5 500	5 400
Utredningsverksamhet kat. 1, läsbar avdelning	8 200	8 200
Utredningsverksamhet kat. 2, läsbar avdelning	11 500	11 700
Utredningsverksamhet kat. 3, läsbar avdelning	individuellt, > 11 500	individuellt, > 11 700
Behandlingsverksamhet 3 § LVU, öppen avdelning	4 000	3 900
Behandlingsverksamhet 3 § LVU, öppen utslussningsavdelning	4 000	-
Behandlingsverksamhet kat. 1, öppen avdelning	6 700	6 700
Behandlingsverksamhet kat. 2, öppen avdelning	10 000	10 200
Behandlingsverksamhet kat. 3, öppen avdelning	individuellt, > 10 000	individuellt, > 10 200
Behandlingsverksamhet, läsbar avdelning	4 900	4 800
Behandlingsverksamhet MultifunC, läsbar avdelning	4 900	4 800
Behandlingsverksamhet kat. 1. läsbar avdelning	7 600	7 600
Behandlingsverksamhet kat. 2. läsbar avdelning	10 900	11 100
Behandlingsverksamhet kat. 3. läsbar avdelning	individuellt, > 10 900	individuellt, > 11 100
Akutverksamhet 2 § LVU, öppen avdelning	4 600	4 500
Akutverksamhet SoL, öppen avdelning	4 600	4 500
Utredningsverksamhet 2 § LVU, öppen avdelning	5 100	5 000
Utredningsverksamhet SoL, öppen avdelning	5 100	5 000
Behandlingsverksamhet 2 § LVU, öppen avdelning	4 000	3 900
Behandlingsverksamhet SoL, öppen avdelning	4 000	3 900
Eftervård LVU	full kostnadstäckning	full kostnadstäckning
Eftervård MultifunC	1 800	2 000
Övrig vård LVU	full kostnadstäckning	full kostnadstäckning

Vårdavgifter missbruksvård	Avgift 2015	Avgift 2014
Akutverksamhet, vård med stöd av 13 § LVM, öppen avdelning	4 100	4 100
Akutverksamhet kat. 1, öppen avdelning	4 100	4 600
Akutverksamhet kat. 2, öppen avdelning	individuell, > 4 100	individuell, > 4 600
Akutverksamhet, vård med stöd av 13 § LVM, läsbar avdelning	4 100	4 100
Direktinskrivning, vård med stöd av § 4 LVM utan föregående abstinensbehandling, läsbar avdelning	4 100	4 100
Akutverksamhet kat. 1, läsbar avdelning	4 100	4 600
Akutverksamhet kat. 2, läsbar avdelning	individuell, > 4 100	individuell, > 4 600
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM, öppen avdelning	3 600	3 450
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM kat. 1, öppen avdelning	3 600	3 950
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM kat. 2, öppen avdelning	individuell, > 3 600	individuell, > 3 950
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM, läsbar avdelning	3 600	3 450
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM kat. 1, läsbar avdelning	3 600	3 950
Behandlingsverksamhet, vård med stöd av 4 § LVM kat. 2, läsbar avdelning	individuell, > 3 600	individuell, > 3 950
Akutverksamhet med stöd av SoL, öppen avdelning	3 600	3 450
Behandlingsverksamhet med stöd av SoL, öppen avdelning	3 600	3 450
Vård med stöd av 11 kap. 3 § fängelselagen, öppen avdelning	3 600	3 450
Vård med stöd av 27 § LVM	670	670

## Kommuner med vilka SiS har tecknat avtal för en obruten skolgång

Bodens kommun	Katrineholms kommun	Skellefteå kommun
Borås stad	Kristianstad kommun	Solna stad
Botkyrka kommun	Kungsbacka kommun	Stenungsunds kommun
Eskilstuna kommun	Kungälv kommun	Stockholm stad
Finspångs kommun	Kävlinge kommun	Södertälje kommun
Göteborgs stad	Landskrona stad	Täby kommun
Halmstads kommun	Lerum kommun	Uddevalla kommun
Haninge kommun	Lidköpings kommun	Umeå kommun
Helsingborgs stad	Linköpings kommun	Uppsala kommun
Huddinge kommun	Luleå kommun	Värmdö kommun
Hässleholms kommun	Lunds kommun	Västerås Stad
Järfälla kommun	Malmö stad	Växjö kommun
Jönköpings kommun	Mölnåls kommun	Åmåls kommun
Kalix kommun	Nacka kommun	Åstorp
Kalmar kommun	Norrköpings kommun	Örebro kommun
Karlskrona kommun	Sigtuna kommun	



## Förklaringar av begrepp i årsredovisningen

Lagar och paragrafer	
LVM	Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
4 § LVM	Tvångsvård ska beslutas om någon till följd av ett fortgående missbruk av till exempel alkohol och narkotika är i behov av vård och vårdbehovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Missbruket ska leda till att missbrukaren utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara, löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
13 § LVM	Socialnämnden får besluta att en missbrukare omedelbart ska omhändertas om det är sannolikt att missbrukaren kan beredas vård med stöd av LVM och förvaltningsrättens beslut inte kan avvaktas på grund av att missbrukaren kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat om han eller hon inte får omedelbar vård. Detsamma gäller om det finns en överhängande risk för att missbrukaren till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
27 § LVM	SiS ska så snart som möjligt med hänsyn till den planerade vården besluta att den intagne ska vistas utanför LVM-hemmet för vård i annan form.
LVU	Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
LSU	Lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
Lex Sarah	Bestämmelserna om lex Sarah finns i 14 kap. SoL. Alla som arbetar inom SiS ska enligt socialtjänstlagen medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Lex Sarah innebär att anställda inom SiS är skyldiga att rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden.

Behandlingsmetoder	
ACT	Acceptance and Commitment Therapy. ACT har sin utgångspunkt i en utvidgad kognitiv beteendeterapi. Fokus för behandlingen är hur personen vill leva sitt liv, hur hon eller han fungerar i dag. Det handlar om att lägga om sitt perspektiv, att acceptera inre obehag och smärta för att kunna förändra och gå framåt i livet.
ART	Aggression Replacement Training. ART är ett manualbaserat preventionsprogram för ungdomar med impulsivt och aggressivt beteende. Insatsen syftar till att minska aggressivitet, öka sociala färdigheter och främja den moraliska utvecklingen hos ungdomen. På längre sikt är syftet att förhindra återfall i normbrytande beteende.
CRA	Community Reinforcement Approach. CRA syftar till att skapa ett förstärkningssystem för beteenden som innebär drogfrihet. Ungdomen eller klienten får baskunskaper i problemlösningsstrategi och i förmåga att kommunicera med sin omgivning och pröva nya beteenden som konkurrerar ut missbruksbeteenden.
DBT	Dialektisk beteendeterapi. DBT är utvecklad för personer med känslomässig instabilitet (emotionellt instabil personlighetsstörning) och självskadebeteende eller återkommande självmordsproblematik. DBT är inriktad på att lära ungdomar och klienter att identifiera, stå ut med och hantera känslösvängningar och impulser för att kunna minimera ett självskadebeteende. Man fokuserar på att förmå ungdomen eller klienten att klara av motgångar och att lära henne/honom färdigheter i att hantera konfliktfyllda interpersonella relationer.
FFT	Funktionell familjeterapi. FFT syftar till att förändra mönster hos den unge och hennes eller hans familj. Metoden används i behandlingen av familjer med utagerande och våldsamma barn och ungdomar. FFT fokuserar på att stärka banden inom familjen och skapa positiva relationer för att ändra familjemedlemmarnas beteende.
KOMET	KOMET är ett föräldrastödsprogram för föräldrar till ungdomar med normbrytande beteende. Programmet syftar till att minska ungdomarnas problembeteende genom att öka föräldrarnas färdigheter och förbättra samspelet mellan ungdom och förälder.
MI	Motiverande samtal. MI är en samtalsmetod som används för att möjliggöra en förändring av problembeteenden. I motiverande samtal hjälper behandlaren ungdomen eller klienten att utveckla genuin motivation till förändring och att utveckla en förändringsplan. MI ger verktyg att styra en fortsatt behandlingsprocess. Metoden är inte begränsad till att användas i ett specifikt sammanhang eller vid en specifik problematik utan kan lämpa sig i olika sammanhang och för ett brett spektrum av beteendeproblem.
TFCO, tidigare MTFC	Treatment Foster Care Oregon. TFCO är ett evidensbaserat, manualstyrt behandlingsprogram för unga med antisocialt eller kriminellt beteende. Ungdomar som behandlas med metoden flyttar efter utredning på ungdomshem till kvalificerade familjehem. Målet är att den unge efter behandlingen ska flytta hem till sina föräldrar. Ungdomarna och deras nätverk får stöd av TFCO-team som handleder familjehemmet, ger ungdomarna färdighetsträning och arbetar med individualterapi och familjeterapi.
MultifunC	MultifunC riktar sig till ungdomar som bedömts ha hög eller mycket hög risk för återfall i antisocialt beteende. En central utgångspunkt för modellen är förståelsen för beteendeproblem som ett resultat av riskfaktorer hos ungdomen och i ungdomens omgivning. Behandlingsarbetet riktas därför mot förändring av riskfaktorer bland annat familjen, skola och fritid. Målet är att ungdomarna som får behandling enligt MultifunC efterhand ska ges möjlighet att gå i skola och delta i positiva aktiviteter utanför institutionen.

## Strukturerade klient- och ungdomsintervjuer, ADAD och DOK

ADAD	<p>Adolescent Drug Abuse Diagnosis. ADAD är en strukturerad intervju för ungdomar som görs vid både inskrivning och utskrivning. Intervjuformulären innehåller frågor om den unges livssituation inom nio områden: fysisk hälsa, skola, arbete/sysselsättning, fritid och vänner, familjeförhållanden, psykisk hälsa, brottslighet samt alkohol och narkotika.</p> <p>ADAD-inskrivningsintervju används främst som underlag för behandlingsplanering och i utredningsarbetet på institutionen men även för viss verksamhetsuppföljning. I inskrivningsintervjun får den unge ge sin bild av sin livssituation och sitt hjälpbehov inom områdena.</p> <p>ADAD-utskrivningsintervju innehåller frågor om hur den unge har upplevt tiden på institutionen. Intervjun innehåller frågor om personalens bemötande, miljön på institutionen och om möjligheten att påverka tillvaron på institutionen.</p>
DOK	<p>Dokumentationssystem. DOK används inom missbruksvården och är en strukturerad klientintervju för att kartlägga klientens resurser, problem och behov inom sju livsområden: alkohol och andra droger; hälsa, kriminalitet, relationer, boende, utbildning och försörjning samt sysselsättning och fritid.</p> <p>Inskrivningsintervjun används i första hand som utgångspunkt för utredning och behandlingsplanering, men även för verksamhetsuppföljning.</p> <p>Utskrivningsintervjun används för att beskriva klientens förhållanden vid LVM-tidens slut. Klienten får även besvara frågor om personalens bemötande, miljön på institutionen och om möjligheten att påverka tillvaron på institutionen. Fokus för intervjun är hela LVM-tiden och planeringen för tiden direkt efter utskrivning från SIS.</p>

Produktion: IdéoLuck

Illustration omslag: Hanna Werning

Foto: Christian Gustavsson

Samtliga helsidesbilder är fotograferade på SIS institutioner



Statens institutionsstyrelse, SiS  
Box 30224, 104 25 Stockholm  
Telefon vx: 010-453 40 00  
Telefax: 010-453 40 50  
Besöksadress: Lindhagensgatan 126  
[www.stat-inst.se](http://www.stat-inst.se)

